

WYDAWNICTWO DRACO

Program nauczania języka hiszpańskiego *YA LO SÉ*

dla uczniów szkół ponadpodstawowych

Karolina Hadło, Katarzyna Palonka

Kraków 2024

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	str. 2
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU	str. 3
3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE	str. 7
3.1. ADRESACI PROGRAMU	str. 7
3.2. CHARAKTERYSTYKA UCZNIÓW	str. 7
3.3. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU	str. 8
4. CELE NAUCZANIA	str. 12
4.1. CELE OGÓLNE	str. 12
4.2. CELE SZCZEGÓŁOWE	str. 13
4.3. CELE WYCHOWAWCZE	str. 21
5. TREŚCI NAUCZANIA	str. 23
5.1. MATERIAŁ LEKSYKALNY	str. 24
5.2. MATERIAŁ GRAMATYCZNY	str. 28
5.3. MATERIAŁ FUNKCJONALNY	str. 33
5.4. MATERIAŁ KULTUROWY	str. 37
5.5. STANDARDY OSIĄGNIĘĆ UCZNIA	str. 39
6. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW I PRZYKŁADOWA STRUKTURA LEKCJI	str. 44
7. METODY I TECHNIKI NAUCZANIA	str. 47
7.1. RODZAJE METOD I TECHNIK NAUCZANIA	str. 47
7.2. TECHNIKI NAUCZANIA ELEMENTÓW SYSTEMU JĘZYKA I SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH	str. 50
7.3. TECHNIKI WDRAŻANIA AUTONOMII UCZNIA	str. 54
7.4. FORMY PRACY	str. 54
8. INDYWIDUALIZACJA PRACY Z UCZNIEM	str. 58
9. OGÓLNE ZASADY KONTROLI I OCENY	str. 58
9.1. SPOSOBY SPRAWDZANIA POSTĘPÓW UCZNIA	str. 61
9.2. KRYTERIA OCENIANIA	str. 64
10. ZASADY MODYFIKOWANIA PROGRAMU	str. 69
11. BIBLIOGRAFIA	str. 70

1. WSTĘP

Język hiszpański w dobie dzisiejszego świata staje się coraz częściej nauczany i używanym językiem obcym nowożytnym nie tylko wśród obcokrajowców. To rosnące nim zainteresowanie sprawiło, że z każdym rokiem rośnie w Polsce liczba szkół, które w swojej ofercie edukacyjnej proponują jego naukę, a co za tym idzie, zwiększa się ilość młodych Polaków, którzy porozumiewają się językiem hiszpańskim nie tylko podczas lekcji, ale także w sytuacjach życia codziennego.

Niniejszy program nauczania języka hiszpańskiego *Ya lo sé* powstał z myślą o potrzebach polskiej młodzieży oraz na skutek zmian w polskim szkolnictwie. Bazuje on na serii podręczników *Ya lo sé* pod autorstwem M. Spychały-Wawrzyniak, X. Pascual López i M. Kolińskiego wydawnictwa Draco opracowanych według wytycznych nowej podstawy programowej dla uczniów szkół ponadpodstawowych rozpoczynających naukę drugiego języka obcego nowożytnego od podstaw lub kontynuujących naukę języka hiszpańskiego po szkole podstawowej.

Program nauczania *Ya lo sé* ma być również ułatwieniem dla nauczycieli języka hiszpańskiego w pracy z uczniem. Dostosowanie metod nauczania, umiejętność uwzględnienia w nauczaniu rozwoju, na jakim znajdują się uczniowie szkół ponadpodstawowych oraz zapewnienie nowoczesnych i bliskich im technik nauczania pozwolą osiągnąć sukces w pracy dydaktycznej.

~~przekreślenie i kolor czerwony~~ – treści nauczania wykreślone z obecnie obowiązującej podstawy programowej

kolor fioletowy – inne zmiany o charakterze porządkującym lub redakcyjnym wprowadzone do obecnie obowiązującej podstawy programów

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego jest wspólna dla wszystkich języków obcych nowożytnych. Każdy uczeń liceum ogólnokształcącego oraz technikum obowiązkowo uczy się dwóch języków obcych nowożytnych. Dodatkowo przewidziano również możliwość nauczania języka obcego nowożytnego (pierwszego albo drugiego) przy zwiększonej liczbie godzin w oddziałach lub szkołach dwujęzycznych. Ze względu na powyższe stworzonych zostało kilka wariantów podstawy programowej kształcenia ogólnego odpowiadających sytuacjom wynikającym z rozpoczynania lub kontynuacji nauki danego języka obcego nowożytnego w I klasie szkoły ponadpodstawowej z zastrzeżeniem, że zasadą powinno stać się zapewnienie uczniowi możliwości kontynuacji nauki tego samego języka obcego nowożytnego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych, tj. od I klasy szkoły podstawowej do ostatniej klasy szkoły ponadpodstawowej (czyli przez 12 albo 13 lat).

Poszczególne warianty podstawy programowej dla liceum ogólnokształcącego i technikum oznaczone zostały symbolem, na który składają się:

- 1) oznaczenie etapu edukacyjnego (cyfra rzymska – III);
- 2) oznaczenie języka nauczanego jako pierwszy albo drugi (cyfra arabska – 1. albo 2.) lub
- 3) oznaczenie poziomu nauczania (0 – dla rozpoczynających naukę, P – dla osób kontynuujących naukę ze szkoły podstawowej, realizujących kształcenie w zakresie podstawowym, R – dla osób kontynuujących naukę ze szkoły podstawowej, realizujących kształcenie w zakresie rozszerzonym, DJ – dla uczniów szkół lub oddziałów dwujęzycznych).

Wszystkie warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego zostały opracowane, nawiązując do poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ, 2003), opracowanym przez Radę Europy. Powiązanie to nie stanowi żadnego formalnego odniesienia jednego dokumentu do drugiego. Ma wyłącznie ułatwić określenie orientacyjnego poziomu biegłości językowej oczekiwanego od ucznia kończącego dany etap edukacyjny.

W poniższej tabeli przedstawiono poszczególne warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego w liceum ogólnokształcącym i technikum.

Etap edukacyjny	Język obcy nauczany jako...	Wariant podstawy programowej	Opis	Nawiązanie do poziomu ESOKJ
III (szkoła ponadpodstawowa: liceum ogólnokształcące, technikum)	pierwszy	III.1.P	kontynuacja 1. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie podstawowym	B1+(B2) B1 (B1+ w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.1.R	kontynuacja 1. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie rozszerzonym	B2+(C1) B2 (B2+ w zakresie rozumienia wypowiedzi)
	drugi	III.2.0	2. język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum	A2
		III.2.	kontynuacja 2. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej	A2+
	pierwszy albo drugi	III.DJ	kontynuacja 1. albo 2. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej albo od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego dwujęzycznego, technikum dwujęzycznego lub w oddziale dwujęzycznym w liceum ogólnokształcącym lub technikum albo kontynuacja z klasy wstępnej przygotowującej uczniów do kontynuowania nauki w oddziałach dwujęzycznych.	C1+(C2) B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)

Każdy z ww. wariantów podstawy programowej kształcenia ogólnego skonstruowany jest w taki sam sposób: zawiera cele kształcenia stanowiące wymagania ogólne, treści nauczania i umiejętności wyrażone w postaci wymagań szczegółowych oraz – wspólne dla wszystkich wariantów – zalecenia dotyczące warunków i sposobu realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego na danym etapie edukacyjnym. Kluczowe dla poszczególnych wariantów są określenia zawarte w opisie poszczególnych wymagań ogólnych i szczegółowych.

Program nauczania języka hiszpańskiego *Ya lo sé* jest przeznaczony do wykorzystania w pracy z uczniami szkół ponadpodstawowych na trzecim etapie edukacji, którzy rozpoczynają naukę języka hiszpańskiego od podstaw, czyli na etapie III.2.0. Podczas czterech lat nauki języka hiszpańskiego uczniowie korzystając będą z trzech części podręcznika *Ya lo sé* 1-3 oraz zeszytów ćwiczeń. Te materiały zapewnią osiągnięcie poziomu A2, nawiązującego do poziomu biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ, 2003), opracowanym przez Radę Europy.

Program nauczania *Ya lo sé* może zostać wykorzystany również w nauce języka hiszpańskiego dla uczniów kontynuujących naukę języka hiszpańskiego w szkole ponadpodstawowej po dwóch latach nauki w klasach VII–VIII szkoły podstawowej – III.2. Korzystając będą z trzech części podręcznika *Ya lo sé* 2-4 oraz zeszytów ćwiczeń. Te materiały zapewnią osiągnięcie poziomu A2+, nawiązującego do poziomu biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ, 2003), opracowanym przez Radę Europy.

Podręczniki *Ya lo sé*, do których napisany został ten program, spełniają wszystkie wymogi formalne, tzn. nie ma w nich ćwiczeń czy pytań wymagających udzielenia odpowiedzi w podręczniku. Wszystkie tego typu zadania będą rozwiązywane w zeszycie ucznia. W podręcznikach nie ma także żadnych odniesień do innych dodatkowych materiałów wydanych przez wydawnictwo *Draco*, natomiast w pracy z podręcznikiem, jako jego uzupełnienie, zaleca się korzystanie z zeszytów ćwiczeń dostosowanych do nowej podstawy programowej.

W programie uwzględniono następujące wymogi formalne w zakresie nauczania języków obcych:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 356),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z 2017 r., poz. 481),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 691),

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2017 r., poz. 703),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2018 r., poz. 467),
- zalecenia Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego (ESOKJ, 2003) opublikowanego przez Radę Europy.

3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE

3.1. ADRESACI PROGRAMU

Program nauczania *Ya lo sé* jest przeznaczony przede wszystkim dla nauczycieli języka hiszpańskiego uczących w szkołach ponadpodstawowych. Bazuje na serii podręczników *Ya lo sé* dla III etapu edukacyjnego dla uczniów rozpoczynających naukę języka hiszpańskiego jako drugiego języka obcego nowożytnego oraz kontynuujących naukę ze szkoły podstawowej. Program został napisany, aby pomóc nauczycielowi w określaniu celów nauczania i doborze pomocy dydaktycznych. Umożliwia on zapoznanie się z materiałem nauczania języka hiszpańskiego, określonym w nowej podstawie programowej i wskazuje, jak osiągnąć założone ogólne, szczegółowe i wychowawcze cele nauczania. Pomaga on także nauczycielom uzyskać pomoc w indywidualizacji pracy z uczniami. Nauczyciel, korzystający z tego programu oraz z podręcznika *Ya lo sé*, powinien na ich podstawie zaplanować i przeprowadzić lekcję biorąc pod uwagę cechy rozwojowe oraz zainteresowania uczniów. Ponadto, powinien umiejętnie dobierać metody i techniki nauczania do wielorakości inteligencji uczniów, aby zachęcić i zmotywować ich do nauki. Nauczyciel jest zobowiązany do wspierania ucznia jako jednostki oraz członka różnych społeczności, rozwijać w młodzieży otwartość i szacunek dla ludzi z innych krajów i jednocześnie kształtować poczucie tożsamości z rodzimą kulturą i językiem ojczystym.

Adresatami programu są także uczniowie szkół ponadpodstawowych. Znajdą tutaj opis celów ogólnych i szczegółowych nauczania języka hiszpańskiego, poznają zakres treści nauczania, standardy osiągnięć oraz procedury osiągania celów, co w istotny sposób powinno przyczynić się do efektywnej pracy nad językiem. Nadrzędnym celem uczniów, opisanym w niniejszym programie nauczania, jest skuteczne porozumiewanie się w języku hiszpańskim, zarówno w mowie, jak i w piśmie. Ponieważ adresatami programu są uczniowie m.in. rozpoczynający naukę języka hiszpańskiego jako drugiego języka obcego, mogą wykorzystać wiedzę i metody uczenia się nabyte przy nauce pierwszego języka obcego.

Program kierowany jest również do dyrektorów szkół ponadpodstawowych publicznych i niepublicznych oraz władz oświatowych odpowiedzialnych za stworzenie uczniom i nauczycielom optymalnych warunków do nauki i pracy.

3.2. CHARAKTERYSTYKA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

Moment, w którym młody człowiek rozpoczyna nową edukacyjną ścieżkę, stając u progu szkoły ponadpodstawowej, to czas, kiedy nadal pozostaje w procesie burzliwych wewnętrznych zmian zapoczątkowanych przez naturę. Nie można pominąć faktu przemiany, który determinuje życie nastolatka od kilku lat – od czasu, kiedy z dziecięcego świata wybrał się w podróż dorastania. W tym wyjątkowym okresie spotyka w zewnętrznym świecie napór zmieniającej się w dużym tempie cyfrowej rzeczywistości, która nie stabilizuje, ale może dodatkowo zakłócać równowagę. Nadchodzi więc czas pogłębionego poznawania siebie, poszukiwania

sensu własnego istnienia, swojej roli w życiu, kształtowania się własnej tożsamości. Tożsamość jest uświadomieniem sobie odrębności własnej osoby i dążeniem do zaakceptowania tej cechy. Kształtowanie się obrazu samego siebie odbywa się przede wszystkim pod wpływem otoczenia społecznego i określonych doświadczeń życiowych. Bardzo ważną rolę odgrywają takie elementy jak: opinie, oceny dorosłych i rówieśników, aprobata i dezaprobata, pochwały i nagany, sukcesy i niepowodzenia, porównywanie się z innymi oraz czynniki indywidualne, jak typ układu nerwowego, stan organizmu. Dążenie do tożsamości związane jest zwykle z pojawieniem się aspiracji do zajmowania samodzielnego, niezależnego stanowiska wobec różnych kwestii. W dążeniach tych młoda jednostka rychło odkryje funkcje wartości, jako czynnika organizującego, integrującego i ukierunkowującego całą osobowość. Dokonuje samookreślenia się przez wybór wartości, które stają się przedmiotem silnej potrzeby i dlatego uznawane będą za własne.¹

W czasie okresu dojrzewania kształtuje się osobowość, pojawiają się nowe doświadczenia, następują duże procesy rozwojowe (rozwój fizyczny, umysłowy i emocjonalno-społeczny). Należy pamiętać, że umiejętność postrzegania u młodzieży osiąga wysoki poziom. Spostrzeżenia młodzieży stają się dokładniejsze, bogatsze w szczegóły i bardziej świadomie ukierunkowane. W procesach postrzegania coraz więcej miejsca zaczyna zajmować obserwacja, a doskonalenie się uwagi i procesów myślowych czyni ją planową i systematyczną.²

W procesie uczenia się młodzież zaczyna posługiwać się w większej niż dotychczas mierze pamięcią logiczną. Młodzież łatwo i szybko zapamiętuje wiele informacji, które potrafi wyselekcjonować spośród ogromnej liczby bodźców środowiska. Wielką rolę w rozwoju umysłowym młodocianych odgrywają procesy myślenia, ponieważ pogłębia się zdolność do analizowania. Cechą charakterystyczną wieku dorastania jest rozwój myślenia abstrakcyjnego, tzn. zdolność pojęciowego ujmowania rzeczywistości. Jest niezbędnym składnikiem kreatywności i między innymi polega na umiejętności oderwania się od konkretnego i dedukowania wniosków z czystych hipotez. W sferze poznawczej następuje rozwój myślenia logicznego i abstrakcyjnego, natomiast procesy w sferze informacyjnej przebiegają szybciej i dokładniej.³

3.3. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU

Według rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 59, 949, 2203) skuteczne porozumiewanie się w języku obcym nowożytnym – zarówno w mowie, jak i w piśmie – stanowi nadrzędny cel kształcenia językowego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej. Tak zarysowany cel sprawia, że język obcy nowożytny powinien być przede wszystkim traktowany jako narzędzie umożliwiające uczniowi osiągnięcie różnych, właściwych dla danej sytuacji i motywacji celów komunikacyjnych. Założenie to nie wyklucza jednoczesnego dążenia do osiągania

¹ Żebrowska M., *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN, 1986. s. 707-708.

² Przetacznikowa M., Makiełło-Jarża G., *Psychologia rozwojowa*, PWN, 1977.

³ Żebrowska M., *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN, 1986. s. 707-708.

przez ucznia coraz wyższego stopnia poprawności językowej, choć z pewnością, zwłaszcza na początkowych etapach procesu kształcenia językowego, będzie to poprawność w zakresie kilku, kilkunastu najprostszych struktur.

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego należy z założenia traktować jako proces wieloletni, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności, zależny od warunków, w których kształcenie to się odbywa. Zadaniem szkoły jest zapewnienie takich warunków, w których godziny przeznaczone na kształcenie językowe zostaną wykorzystane w sposób optymalny, tak dla języka nauczanego jako pierwszy (wiodący), jak i dla języka nauczanego jako drugi (od klasy I).

W kształceniu językowym na III etapie edukacyjnym niezbędne jest:

1. zapewnienie przez szkołę zajęć z języka obcego nowożytnego, którego uczeń uczył się w szkole podstawowej, szczególnie w przypadku języka obcego nauczanego jako pierwszy. Zmiana języka nauczanego jako pierwszy w szkole podstawowej na inny język obcy nowożytny nauczany jako pierwszy w szkole ponadpodstawowej jest możliwa m.in.:
 - a) w przypadku oddziałów lub szkół dwujęzycznych, w których język nauczany jako drugi w szkole podstawowej może stać się językiem nauczany jako pierwszy w szkole ponadpodstawowej,
 - b) w przypadku gdy konieczność kontynuacji nauczania danego języka obcego jako pierwszego wiązałaby się z ograniczeniem możliwości wyboru szkoły ponadpodstawowej. Decydując się w szkole ponadpodstawowej na zmianę języka nauczanego jako pierwszy, należy mieć świadomość, że wyłącznie podstawa programowa w wariantcie III.1.P zapewnia przygotowanie ucznia do przystąpienia do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym;
 - c) w przypadku klas wstępnych przygotowujących uczniów do kontynuowania nauki w oddziałach dwujęzycznych.
2. zapewnienie przez szkołę kształcenia uczniów w grupach o zbliżonym poziomie biegłości w zakresie języka obcego nowożytnego. Realizacja tego wymagania może wiązać się z podziałem klasy na grupy bądź stworzeniem grup językowych międzyoddziałowych, również – jeżeli to możliwe – w przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie;
3. w przypadku uczniów techników – wzbogacanie treści kształcenia o aspekty nawiązujące do zakresu tematycznego związanego z wybranymi efektami kształcenia, określonymi w podstawie programowej kształcenia w zawodach, np. bezpieczeństwo i higiena pracy, kompetencje personalne i społeczne, ~~prowadzenie działalności gospodarczej~~. Kształcenie w zakresie języka obcego ukierunkowanego zawodowo (JOZ w podstawie programowej kształcenia w zawodach) musi odbywać się w ramach języka obcego nauczanego jako przedmiot obowiązkowy w szkole (jeden z dwóch w przypadku technikum);
4. prowadzenie zajęć z języka obcego w odpowiednio wyposażonej sali, z dostępem do słowników, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD/plików dźwiękowych, komputera ze stałym łączem internetowym, umożliwiającej

- przeprowadzanie ćwiczeń językowych w parach i grupach;
5. używanie języka obcego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń;
 6. tworzenie i wykorzystywanie takich zadań językowych, które będą stanowiły ilustrację przydatności języka obcego do realizacji własnych celów komunikacyjnych **ucznia, spójnych z jego potrzebami poznawczymi, emocjonalnymi oraz społecznymi**, oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu przez uczniów własnych zainteresowań oraz pasji.
- Wszystkie te działania powinny docelowo służyć rozwijaniu u uczniów świadomości znaczenia języków obcych w różnych dziedzinach życia społecznego, w tym w pracy, również w odniesieniu do własnej ścieżki kariery zawodowej;
7. wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych (zdjęć, filmów, nagrań audio, tekstów), w tym z użyciem narzędzi związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, takich jak np. tablice interaktywne z oprogramowaniem, urządzenia mobilne;
 8. przeprowadzanie „na bieżąco” nieformalnej oraz formalnej diagnozy oraz systematyczne przekazywanie uczniowi i jego rodzicom (opiekunom prawnym) – w sposób zrozumiały i czytelny dla odbiorcy – informacji zwrotnej na temat poziomu osiągnięć/postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych;
 9. zachęcanie uczniów do samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się. Realizacja tego zalecenia stanowi szczególne zadanie nauczycieli i szkoły. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do pracy własnej z wykorzystaniem filmów, zasobów internetu, książek (np. uproszczonych lektur), komunikatorów i mediów społecznościowych w odpowiednim zakresie i stosownie do wieku uczniów. W szkole powinny być organizowane wydarzenia związane z językami obcymi, np. konkursy, wystawy, seanse filmowe, spotkania czytelnicze, dni języków obcych, zajęcia teatralne, udział w programach europejskich typu eTwinning, umożliwiające uczniom kontakt z rodzinnymi użytkownikami języka oraz innymi użytkownikami języka docelowego;
 10. wykorzystanie zajęć z języka obcego do rozwijania wrażliwości międzykulturowej oraz kształtowania postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. poprzez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna, stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów oraz tworzenie sytuacji komunikacyjnych umożliwiających uczniom rozwijanie umiejętności interkulturowych.

Kształcenie w zakresie języka obcego nie odbywa się w edukacyjnej próżni – powinno ono wspierać i być wspierane przez kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych. Należy mieć świadomość, że wiele

technik stosowanych podczas zajęć z języka obcego, np. planowanie i analizowanie zasobu środków i umiejętności językowych posiadanych i wymaganych do wykonania danego zadania językowego, twórcze wykorzystywanie języka, traktowanie popełnionego błędu jako narzędzia rozwoju własnych umiejętności językowych, wykorzystywanie domysłu językowego w procesie rozumienia tekstu słuchanego i czytanego, odkrywanie wzorców i formułowanie reguł sprzyja nie tylko rozwojowi umiejętności językowych, ale przyczynia się do rozwoju umiejętności rozumowania w ogóle. Zajęcia z języka obcego, dla których naturalne i pożądane są ćwiczenia bazujące na pracy w parach lub w grupach – w tym debata/dyskusja – dają również doskonałą możliwość rozwijania tzw. umiejętności miękkich, w tym umiejętności współpracy, oceny mocnych i słabych stron własnych oraz kolegów/koleżanek, doceniania wkładu pracy kolegów/koleżanek np. w ramach pracy projektowej.⁴

Przejsie do kolejnego etapu edukacyjnego oraz rozpoczęcie nauki drugiego języka obcego wiąże się z wieloma zmianami. Aby zrealizować niniejszy program nauczania w sposób optymalny, należy spełnić następujące warunki:

- liczba godzin oraz liczebność grup – program ten, oparty na nowej podstawie programowej, zakłada nauczanie w wymiarze minimum 2 godzin języka hiszpańskiego tygodniowo. Przewidziany jest do realizacji w grupach nie większych niż 12-15 osób, aby umożliwić uczniom efektywne uczenie się, a nauczycielom większą kontrolę ich osiągnięć, a także pracę z uczniem słabym oraz uzdolnionym;
- wyposażenie szkoły – zajęcia powinny być prowadzone w odpowiednio wyposażonej sali, z dostępem do słowników jedno- lub dwujęzycznych, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD lub innych plików dźwiękowych, komputera z dostępem do Internetu. Ponadto, bardzo istotnym elementem wyposażenia sali są tablice interaktywne lub projektory, umożliwiające wyświetlanie dodatkowych materiałów audiowizualnych, np. map krajów obszaru hiszpańskojęzycznego;
- materiały dydaktyczne – podstawowym elementem nauczania języka hiszpańskiego w szkole ponadpodstawowej jest dobrze dobrany podręcznik oraz materiały dodatkowe. Seria podręczników *Ya lo sé*, której jest dedykowany ten program, a także zeszyty ćwiczeń dla uczniów oraz materiały dodatkowe dostępne na stronie wydawnictwa Draco, umożliwiają pomyślne wdrożenie programu;
- metody i techniki pracy – nauczyciel może stosować metody i techniki pracy, które są opisane w punkcie 7;
- ewaluacja i ocenianie – postępy ucznia powinny być systematycznie ewaluowane i oceniane w formie informacji zwrotnej przekazywanej zarówno uczniom, jak i rodzicom. Ma ona na celu poinformować ucznia, gdzie w swojej nauce jest w obecnej chwili, gdzie powinien być i w jaki sposób może pokonać lukę między stanem obecnym a pożądanym;
- język hiszpański powinien być jednocześnie językiem klasowych instrukcji

⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 356.

oraz komunikacji na lekcji.

4. CELE NAUCZANIA

Kształcenie ogólne w szkole ponadpodstawowej tworzy programowo spójną całość i stanowi fundament wykształcenia, umożliwiając zdobycie zróżnicowanych kwalifikacji zawodowych, a następnie ich doskonalenie lub modyfikowanie, otwierając proces uczenia się przez całe życie. Celem kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum jest:

- 1) traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności;
- 2) doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- 3) rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin;
- 4) zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;
- 5) łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi;
- 6) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
- 7) rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie;
- 8) rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

4.1. CELE OGÓLNE

Według nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół ponadpodstawowych w zakresie nauczania drugiego języka obcego nowożytnego można wyróżnić następujące cele:

Wariant III.2.0 (język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum):

- I. **Znajomość środków językowych.** Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. **Rozumienie wypowiedzi.** Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne

artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Wariant III.2. (język obcy nowożytny nauczany jako drugi kontynuacja drugiego języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej):

I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Przy opracowaniu programu brana pod uwagę była zarówno specyfika nauczania języków obcych, jak i wymogi edukacyjne nowego stulecia. Oznacza to, że jego nadrzędny cel jest dwojaki. Po pierwsze uwrażliwienie młodzieży na różnorodność językową i kulturową oraz budowanie kompetencji komunikacyjnej. Po drugie kształtowanie motywacji do nauki języka hiszpańskiego i zdobywanie umiejętności samodzielnego uczenia się. Cele ogólne realizowane są jednak przede wszystkim poprzez poruszaną tematykę, szeroko rozumiane treści nauczania oraz stosowane metody i formy pracy w klasie i poza klasą. Niezbędne jest także stworzenie na lekcjach przyjaznej atmosfery, pełnej akceptacji dla ucznia i tolerancji wobec nieuniknionych błędów językowych.

4.2. CELE SZCZEGÓŁOWE

Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa w szkole, opisane są – zgodnie z ideą europejskiej struktury kwalifikacji – w języku efektów kształcenia. Efekty kształcenia określają, co przeciętnie zdolny uczeń powinien wiedzieć i jakie umiejętności powinien posiadać na zakończenie każdego etapu edukacyjnego.

Opracowując cele szczegółowe, pragniemy określić kierunek rozwoju podstawowych sprawności językowych oraz umiejętności poznawczych uczniów. Na każdym etapie edukacji stawiamy uczniom nowe wyzwania intelektualne, stosując zadania, które wymagają od nich koncentracji, zdolności obserwacji, kojarzenia poszczególnych elementów, porównywania oraz wyciągania wniosków. Celem nauczycieli jest kształtowanie wyżej wymienionych umiejętności, aby nauczyć młodzież uczyć się oraz żeby motywować ją do dalszej nauki. Jednocześnie poziom trudności stawianych zadań musi być dostosowany do ich możliwości. Zbyt trudne zadania wzbudzą poczucie frustracji, a zbyt łatwe uczucie znużenia.

Cele szczegółowe rozumiane są jako rozwinięcie celów ogólnych nauczania i według nowej podstawy programowej są następujące:

Wariant III.2.0 (język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum):

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, ~~hotel~~, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);

- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, i ich objawy, wizyta u lekarza i leczenie);
- 12) nauka i technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, elementy krajobrazu).

II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl wypowiedzi;
- 3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, pocztówki, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):

- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, czas, miejsce, sytuację);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) układa informacje w określonym porządku;
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, kartkę pocztową, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości

i teraźniejszości;

- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) nakazuje, zakazuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę **na spełnienie prośby** lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, **krótki list prywatny**, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;

- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) nakazuje, zakazuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę **na spełnienie prośby** lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub w języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

IX. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).

XII. Uczeń korzysta **ze z różnych** źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (~~np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi~~), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

Wariant III.2. (język obcy nowożytny nauczany jako drugi kontynuacja drugiego języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej):

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, **okresy—życia**, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, konflikty i problemy);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, **hotel**, **baza noclegowa**, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, **i** ich objawy, **wizyta u lekarza i leczenie**);
- 12) nauka i technika (np. wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, **elementy** krajobrazu, **zagrożenia i** ochrona środowiska naturalnego);
- 14) życie społeczne (np. wydarzenia i zjawiska społeczne).

II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl wypowiedzi;
- 3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- ~~6) układa informacje w określonym porządku;~~
- 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-mail, SMS-y, ~~kartki pocztowe~~, pocztówki, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):

- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- ~~5) układa informacje w określonym porządku;~~
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. ~~notatkę~~, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, kartkę pocztową, e-mail, historyjkę, ~~list prywatny~~, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
- 7) wyraża uczucia i emocje;

8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę **na spełnienie prośby** lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, ~~krótki list prywatny~~, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;

- 12) wyraża prośbę oraz zgodę **na spełnienie prośby** lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub w języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

IX. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).

XII. Uczeń korzysta **ze z różnych** źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (~~np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi~~), również za pomocą technologii informacyjno- -komunikacyjnych.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

4.3. CELE WYCHOWAWCZE

Jednym z najważniejszych zadań liceum ogólnokształcącego i technikum jest rozwijanie kompetencji językowej i kompetencji komunikacyjnej stanowiących kluczowe narzędzie poznawcze we wszystkich dyscyplinach wiedzy. Istotne w tym zakresie jest łączenie teorii i praktyki językowej. Bogacenie słownictwa, w tym poznawanie terminologii właściwej dla każdego z przedmiotów, służy rozwojowi intelektualnemu ucznia, a wspomaganie i dbałość o ten rozwój należy do obowiązków każdego nauczyciela. Ważnym zadaniem szkoły jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz dokumentowania swojej pracy, z uwzględnieniem prawidłowej kompozycji tekstu i zasad jego organizacji, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Ponieważ środki społecznego przekazu odgrywają coraz większą rolę, zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów. Ważnym celem działalności szkoły jest skuteczne nauczanie języków obcych. Bardzo ważne jest dostosowanie zajęć do poziomu przygotowania ucznia, które uzyskał na wcześniejszych etapach edukacyjnych. Ważnym zadaniem szkoły jest także edukacja zdrowotna, której celem jest rozwijanie u uczniów postawy dbałości o zdrowie własne i innych ludzi oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu. W procesie kształcenia ogólnego szkoła kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Kształcenie i wychowanie w liceum ogólnokształcącym i technikum sprzyja rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów. Zadaniem szkoły jest wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i regionalnej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat. Szkoła dba o wychowanie młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka, kształtuje postawę szacunku dla środowiska przyrodniczego, motywuje do działań na rzecz ochrony środowiska oraz rozwija zainteresowanie ekologią. Duże znaczenie dla rozwoju młodego człowieka oraz jego sukcesów w dorosłym życiu ma nabywanie kompetencji społecznych, takich jak: komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami.⁵

⁵ www.podstawaprogramowa.pl/Liceum-technikum/Jezyk-obcy-nowozytny

5. TREŚCI NAUCZANIA

Program nauczania języka hiszpańskiego *Ya lo sé* ma układ spiralny. Oznacza to, że wiedza i umiejętności przyswojone na początkowym etapie nauki są regularnie powtarzane i poszerzane na kolejnych etapach. Nowe elementy treści nauczania są związane z wcześniej realizowanymi i stopniowo wykraczają poza nie. Wszystkie treści nauczania wiążą się ściśle z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi, które zostały przedstawione w podstawie programowej oraz we wcześniejszym rozdziale programu.

Nowa podstawa programowa zakłada, że uczeń rozpoczynający naukę drugiego języka obcego nowożytnego od podstaw w klasie I po klasie IV osiągnie poziom A2 (wariant III.2.0.) według ESOKJ z 2003 r. Natomiast uczeń kontynuujący naukę drugiego języka obcego nowożytnego po klasie IV osiągnie poziom A2+ (wariant III.2.). Aby taki poziom osiągnąć, uczeń musi zrealizować materiał leksykalny, gramatyczny, funkcjonalny, fonetyczno-ortograficzny oraz kulturowy.

Na materiał leksykalny według nowej podstawy programowej składają się następujące zakresy tematyczne: człowiek, miejsce zamieszkania, edukacja, praca, życie prywatne, żywienie, zakupy i usługi, podróżowanie i turystyka, kultura, sport, zdrowie, świat przyrody. Uczniowie, na początku swojej nauki języka hiszpańskiego poznają podstawowe słownictwo z każdego działu wymienionego w nowej podstawie programowej.⁶

Poniższe zestawienie struktur gramatycznych odnosi się do poziomów biegłości językowej A1, A2, B1 i B2 według ESOKJ z 2003 r. opracowanej przez Radę Europy oraz według *Plan Curricular* Instytutu Cervantesa. Skuteczne nauczanie języka obcego, w tym wypadku języka hiszpańskiego powinno uwzględniać nauczanie poniższych struktur, ale nie można zakładać, że ich znajomość ma stać się celem samym w sobie. Niemożliwe jest również nauczanie wszystkich detali jednej struktury gramatycznej w tym samym czasie, np. odmiana czasowników regularnych, nieregularnych, zwrotnych itd. na jednej lekcji. Znajomość zasad, które nie są jeszcze wystarczająco zautomatyzowane, umożliwia zwykle napisanie kartkówki czy sprawdzianów, ale dopiero zautomatyzowana reguła, stanowi podstawę interakcji.

Równie ważnym aspektem w procesie uczenia się języka obcego jest jego funkcjonalność. Uczniowie podczas lekcji wykonują różnorodne ćwiczenia, które przygotowują ich do komunikacji w realnym świecie (odgrywają scenki rodzajowe, układają dialogi).

Materiał fonetyczno-ortograficzny jest równie ważny szczególnie na początku procesu nauczania języka obcego. Pracując z podręcznikiem *Ya lo sé*, uczeń realizuje

⁶ Dz.U. z 2017 r. poz. 356.

treści zawarte w rozdziałach ćwicząc wymowę i ortografię języka hiszpańskiego. Ponadto poznaje zjawiska językowe, które istnieją w różnorodnym świecie hiszpańskojęzycznym.

Bardzo ważnym aspektem w procesie nauczania języka obcego są również treści kulturowe. Podręcznik *Ya lo sé* zawiera wiele zagadnień kulturoznawczych, które mają na celu zapoznanie ucznia ze światem hiszpańskojęzycznym. Poprzez teksty, piosenki oraz materiały autentyczne, uczeń poznaje kulturę i tradycje krajów hiszpańskojęzycznych. Kompetencja interkulturowa według nowej podstawy programowej wskazuje, że istotna jest zarówno podstawowa wiedza o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym, oraz o kraju ojczystym (z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego), jak i świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturowa.

Poniżej przedstawiamy treści leksykalne, gramatyczne, funkcjonalne oraz kulturowe, które zawiera seria podręczników *Ya lo sé*.

5.1. MATERIAŁ LEKSYKALNY

Ya lo sé 1	
Rozdział	Treści leksykalne
1	<ul style="list-style-type: none"> ○ podstawowe słownictwo pierwszego kontaktu oraz języka klasowego ○ przymiotniki wskazujące narodowość ○ kraje obszaru hiszpańskojęzycznego ○ imię i nazwisko
2	<ul style="list-style-type: none"> ○ języki ○ nauczanie ○ dni tygodnia ○ miesiące ○ miejsca pracy ○ meble ○ przedmioty w klasie ○ wyrażenia opisujące położenie w przestrzeni
3	<ul style="list-style-type: none"> ○ godziny i pory dnia ○ rutyna dnia codziennego ○ w klasie ○ przedmioty szkolne i oceny
4	<ul style="list-style-type: none"> ○ rodzina ○ zwierzęta domowe ○ zawody ○ miejsca pracy ○ godziny i rozkłady godzin ○ rutyna dnia codziennego

	<ul style="list-style-type: none"> o miesiące o Boże Narodzenie
5	<ul style="list-style-type: none"> o części ciała o przymiotniki opisujące wygląd zewnętrzny o przymiotniki opisujące charakter o zainteresowania i czynności wykonywane w czasie wolnym o ubrania o działania matematyczne
6	<ul style="list-style-type: none"> o jedzenie o restauracja, bar o zastawa stołowa o sklepy spożywcze o miary o miasto o środki transportu
Ya lo sé 2	
Rozdział	Treści leksykalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o podstawowe słownictwo pierwszego kontaktu oraz języka klasowego o przymiotniki wskazujące narodowość o kraje obszaru hiszpańskojęzycznego o imię i nazwisko o dni tygodnia i miesiące o godziny o przedmioty szkolne o rutyna dnia codziennego o rodzina
2	<ul style="list-style-type: none"> o miejsce zamieszkania o pomieszczenia o adresy o meble i inne przedmioty domowe o kolory o miasto, dzielnica, wieś o piętra budynków

3	<ul style="list-style-type: none"> o jedzenie o posiłki i napoje o dania o przepisy o zastawa stołowa o imprezy urodzinowe
4	<ul style="list-style-type: none"> o objawy chorób o stany fizyczne o środki zapobiegawcze i lekarstwa o odczucia o wiadomości (artykuł informacyjny) o zdrowy styl życia o sport (dyscypliny, czynności i obiekty sportowe)
5	<ul style="list-style-type: none"> o pogoda o daty o miesiące o znaki zodiaku o czynności związane z zainteresowaniami i czasem wolnym o ubrania o kolory o elementy krajobrazu i rośliny o rutyna dnia codziennego
6	<ul style="list-style-type: none"> o środki transport o dworce i przystanki kolejowe, autobusowe i metra o lotnisko (przyloty, wyloty, loty) o adresy o rozkłady godzin o rutyna dnia o zwierzęta o techniki nauczania
Ya lo sé 3	
Rozdział	Treści leksykalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o wakacje o czynności w czasie wolnym o godziny o pogoda o sporty (sprzęt sportowy, wydarzenia sportowe) o rutyna dnia codziennego
2	<ul style="list-style-type: none"> o kuchenne sprzęty gospodarstwa domowego o obsługa i funkcjonowanie pralki o posiłki w restauracji

3	<ul style="list-style-type: none"> o spotkania o salon fryzjerski i kosmetyczny o uczestnictwo w aktywnościach kultury (teatr, muzeum, kino) o gesty o święta/imprezy o emocje
4	<ul style="list-style-type: none"> o czynności codzienne i związane z zainteresowaniami o różne sfery życia społecznego o moda o tożsamość seksualna
5	<ul style="list-style-type: none"> o rodzina o studia i zawody o aktywności pozaszkolne o praca tymczasowa (schronisko dla psów, kamping, hotel, baza noclegowa, o integracja europejska (doświadczenie jako wolontariusz, poznawanie osób z innych krajów, etc.)
6	<ul style="list-style-type: none"> o zakupy o środki transportu o ekologia o pogoda o dokumenty podróży
Ya lo sé 4	
Rozdział	Treści leksykalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o czynności wykonywane w domu o czynności wykonywane w czasie wolnym o rodzaje zakwaterowania o podróże, turystyka o środki komunikacji
2	<ul style="list-style-type: none"> o kradzieże i doniesienia o przestępstwie o rozmowa na komisariacie o umawianie się z przyjaciółmi o spacer po mieście, po centrum handlowym o organizacja imprez

3	<ul style="list-style-type: none"> o biografia o jedzenie o dom o rutyna dnia codziennego o pieniądze i oszczędności o konflikty pokoleniowe o migracje
4	<ul style="list-style-type: none"> o czynności związane z pracą o umiejętności o rodzina o życie szkolne (uroczystości i wydarzenia szkolne) o lekcje zdalne i tradycyjne o wycieczki szkolne
5	<ul style="list-style-type: none"> o dane dotyczące zdrowia o choroby o zawody w służbie zdrowia o części ciała o stany emocjonalne o kwestie estetyczne: fryzjer, kosmetyczka, siłownia
6	<ul style="list-style-type: none"> o wydarzenia i zjawiska społeczne o kryzys klimatyczny o internet i media społecznościowe o samochody elektryczne o nowe technologie (Chat GPT, sztuczna inteligencja) o czasowniki i wyrażenia opisujące uczucia

5.2. MATERIAŁ GRAMATYCZNY

Ya lo sé 1	
Rozdział	Treści gramatyczne
1	<ul style="list-style-type: none"> o zaimki osobowe o czasowniki <i>llamarse, ser, tener</i> o zaimki pytajne (<i>cómo, de dónde, cuántos/as</i>) o rodzaj rzeczowników i rodzajnik określony o rodzaj i liczba przymiotników opisujących narodowości o liczebniki do 20 o zdania przeczące (<i>no</i>)

2	<ul style="list-style-type: none"> ○ czas teraźniejszy regularny presente de indicativo (czasowniki zakończone na <i>-ar</i>) ○ czasowniki zwrotne (<i>dedicarse</i>) ○ czasownik <i>estar</i> ○ czasownik <i>poder</i> (o:ue) ○ zaimki pytajne (<i>qué, cuántos/as, cómo, dónde, de dónde, a qué, por qué</i>) ○ przyimki (<i>en, al, del</i>) ○ rodzajniki określone i nieokreślone ○ zaimki dzierżawcze przymiotne (liczba pojedyncza) ○ <i>también / tampoco</i> ○ liczebniki do 100
3	<ul style="list-style-type: none"> ○ czas teraźniejszy regularny presente de indicativo (czasowniki zakończone na <i>-ar, -er</i>) ○ czasowniki zwrotne ○ czasowniki nieregularne (<i>hacer, empezar</i>) ○ czasownik <i>hay</i> ○ rodzajnik nieokreślony ○ liczba mnoga rzeczowników ○ zaimki dzierżawcze przymiotne (liczba pojedyncza i mnoga) ○ struktura zdań pytających ○ zaimki pytajne (<i>qué, a qué, por qué, cuántos/as</i>)
4	<ul style="list-style-type: none"> ○ czas teraźniejszy regularny presente de indicativo (czasowniki zakończone na <i>-ar, -er</i>) ○ czasowniki nieregularne w czasie teraźniejszym presente de indicativo (<i>empezar, querer, saber</i>) ○ liczebniki (wiek, daty) ○ przyimki <i>de, en, a</i> ○ liczba mnoga rzeczowników ○ obecność i brak rodzajnika określonego w zapisie daty ○ obecność i brak rodzajnika nieokreślonego z czasownikiem <i>tener</i> ○ zaimki wskazujące (<i>este/a</i>) ○ wyrażenia opisujące częstotliwość ○ zdania przeczące (<i>no, nunca</i>)

5	<ul style="list-style-type: none"> o czas terażniejszy regularny presente de indicativo (czasowniki zakończone na <i>-ar, -er, -ir</i>) o czasowniki nieregularne w czasie terażniejszym presente de indicativo (<i>ser, tener, costar</i>) o czasowniki <i>gustar, parecer, quedar bien/mal</i> z zaimkami o zaimki dopełnienia dalszego (liczba pojedyncza) o liczebniki do 2.000.000 o konstrukcje porównawcze o rodzajnik określony i nieokreślony
6	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki nieregularne w czasie terażniejszym presente de indicativo (<i>querer, poner, poder, costar, ir</i>) o czasownik <i>gustar</i> o zaimki dopełnienia dalszego (liczba pojedyncza) o porównanie <i>ser/estar/haber</i> o <i>tener que</i> + bezokolicznik o zaimek porządkowy <i>primer/o</i> o zwracanie się na <i>tú</i> i <i>usted</i> o przyimki <i>con, de, en, a</i>
<i>Ya lo sé 2</i>	
Rozdział	Treści gramatyczne
1	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki w czasie terażniejszym presente de indicativo: SER, ESTAR, HABER, czasowniki opisujące rutynę dzienną o zaimki pytajne (<i>cómo, de dónde, cuántos/as</i>) o rodzaj rzeczowników i rodzajnik określony o rodzaj i liczba przymiotników opisujących narodowości o liczebniki do 100 o zdania przeczące (<i>no</i>)
2	<ul style="list-style-type: none"> o zaimki dzierżawcze przymiotne (<i>mi, tu, su</i>) o przyimki miejsca o przymiotniki opisujące przedmioty o stopniowanie przymiotnika (<i>równy, wyższy</i>) o czasowniki: GUSTAR, PREFERIR o użycie i porównanie czasowników <i>estar, haber y tener</i> o zaimki pytajne <i>¿dónde? ¿qué? ¿quién? ¿cuándo?</i> o przyimki miejsca i wyrażenia przyimkowe miejsca o imiesłów czynny <i>gerundio</i> formy regularne o liczebniki porządkowe
3	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki w czasie terażniejszym presente de indicativo: <i>tomar, comer, beber, pedir, etc.</i> o tryb rozkazujący twierdzący (<i>tú</i>) o użycie zaimków dopełnienia bliższego CD i dalszego CI (zamiana <i>le/se</i>)

	<ul style="list-style-type: none"> o imiesłów czynny <i>gerundio</i> formy regularne i nieregularne o liczebniki
4	<ul style="list-style-type: none"> o tryb rozkazujący twierdzący (tú) o czas przeszły pretérito perfecto (czasowniki: <i>pasear, caer, salir</i>) o użycie czasowników: <i>estar</i> (stany zdrowia), <i>tener</i> (objawy i odczucia), <i>doler</i> o tryb rozkazujący twierdzący z zaimkami (<i>me, te, le</i>)
5	<ul style="list-style-type: none"> o czasowniki w czasie teraźniejszym presente de indicativo o użycie i budowa zdania z czasownikami: <i>gustar, encantar, preferir, querer</i> o tryb rozkazujący twierdzący (vosotros) o konstrukcje peryfrastyczne zakazu (no debes, no puedes) o przyimki <i>por, para</i> o czas przeszły pretérito perfecto (czasowniki nieregularne <i>decir, hacer, poner</i>)
6	<ul style="list-style-type: none"> o tryb rozkazujący twierdzący o przyimki <i>en, a</i> o imiesłów czynny <i>gerundio</i> o czas przeszły pretérito perfecto (<i>he comprado billete, he reservado hotel</i>) o IR A + bezokolicznik o porównania

Ya lo sé 3	
Rozdział	Treści gramatyczne
1	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy presente de indicativo (czasowniki opisujące rutynę dzienną) o czas przeszły pretérito perfecto o imiesłów czynny gerundio formy regularne i nieregularne o zaimki wskazujące
2	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy presente de indicativo o czas przeszły pretérito perfecto o zaimki wskazujące o zaimki dzierżawcze o tryb rozkazujący twierdzący (tú, vosotros) o peryfrazę seguir + gerundio o konstrukcje porównawcze o czasowniki wyrażające opinię creo que, pienso que o czasowniki gustar, preferir
3	<ul style="list-style-type: none"> o peryfrazę estar + gerundio o acabar de... o seguir + gerundio o czas przeszły pretérito perfecto (z czasownikami opisującymi rutynę dzienną)
4	<ul style="list-style-type: none"> o czasownik GUSTAR o zaimki dopełnienia CD, CI o czas przeszły indefinido czasowniki regularne o czas przeszły indefinido czasowniki IR, SER, ESTAR o zaimki pytajne
5	<ul style="list-style-type: none"> o czas przeszły indefinido (czasowniki regularne i nieregularne) o wyrażanie opisujące czas o tryb rozkazujący twierdzący (tú, vosotros) o czasownik deber o IR A+ bezokolicznik
6	<ul style="list-style-type: none"> o porównanie czasów przeszłych pretérito perfecto i pretérito indefinido o IR A+ bezokolicznik o estar + gerundio

<i>Ya lo sé</i> 4	
Rozdział	Treści gramatyczne
1	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy presente de indicativo o czas przeszły pretérito perfecto o czas przeszły pretérito indefinido o określenia czasowe dla czasów pretérito indefinido, pretérito perfecto
2	<ul style="list-style-type: none"> o czas przeszły pretérito indefinido o estaba + gerundio o imiesłów czynny gerundio o czas przeszły pretérito imperfecto o czas przeszły indefinido o wyrażenia czasowe: <i>desde, desde hace, ayer, la semana pasada</i>, etc. o okres warunkowy Si + presente+ presente
3	<ul style="list-style-type: none"> o czas przeszły pretérito imperfecto o czas przeszły pretérito indefinido o porównania
4	<ul style="list-style-type: none"> o czas teraźniejszy presente de indicativo - czasowniki nieregularne o czas przeszły pretérito indefinido o czas przeszły pretérito imperfecto o ir a + bezokolicznik o czasowniki <i>gustar, encantar, detestar, odiar</i>
5	<ul style="list-style-type: none"> o zdania warunkowe o czas przyszły futuro imperfecto o tryb rozkazujący twierdzący czasowników zwrotnych (tú, vosotros) o czasowniki <i>doler y sentirse</i> o użycie SER, ESTAR, HABER o zdanie warunkowe Si + presente + futuro imperfecto / IR A+ bezokolicznik
6	<ul style="list-style-type: none"> o czas przyszły futuro imperfecto o czas przeszły pretérito indefinido o porównania – el superlativo o użycie me gustaría + bezokolicznik

5.3. MATERIAŁ FUNKCJONALNY

Ya lo sé 1	
Rozdział	Treści funkcjonalne
1	<ul style="list-style-type: none"> ○ witanie się ○ żegnanie się ○ przedstawianie się i pytanie o imię ○ mówienie i pytanie o wiek ○ wskazywanie i pytanie o narodowość ○ wskazywanie ilości ○ literowanie
2	<ul style="list-style-type: none"> ○ przedstawianie kogoś ○ wskazywanie wieku ○ wskazywanie miejsca pracy ○ pytanie i wskazywanie ilości ○ pytanie i wskazywanie daty ○ przedstawianie siebie samego
3	<ul style="list-style-type: none"> ○ podawanie godziny ○ podawanie o której godzinie ○ wyjaśnianie co się robi zwyczajowo ○ mówienie o rozkładzie godzin ○ wskazywanie istnienia i ilości ○ proszenie o przedmiot
4	<ul style="list-style-type: none"> ○ wskazywanie wieku ○ ustanawianie relacji rodzinnych ○ mówienie o zawodach i o miejscach pracy ○ przedstawianie osób ○ wskazywanie częstotliwości wykonywania czynności ○ wskazywanie daty ○ proponowanie, akceptowanie propozycji
5	<ul style="list-style-type: none"> ○ opisywanie wyglądu osób ○ opisywanie charakteru osób ○ wyrażanie opinii ○ wyrażanie upodobań ○ przedstawianie siebie i swoich zainteresowań ○ rozmawianie w sklepie odzieżowym ○ mówienie i pytanie o cenę przedmiotu

6	<ul style="list-style-type: none"> o opisywanie dań o wyrażanie upodobań dotyczących jedzenia o zamawianie w restauracji o proszenie o rachunek o kupowanie w sklepie o umawianie się na spotkanie o dawanie instrukcji jak dojść do jakiegoś miejsca
Ya lo sé 2	
Rozdział	Treści funkcjonalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o witanie się i żegnanie się o przedstawianie się (literowanie) i innych osób w klasie o opisywanie klasy o wskazywanie istnienia i ilości (klasa) o podawanie godziny o mówienie o czynnościach codziennych o wskazywanie częstotliwości wykonywania czynności o przedstawianie kogoś (znajomi, rodzina) opisując czynności codzienne i zawody o wskazywanie miejsca i stanu
2	<ul style="list-style-type: none"> o wyrażanie istnienia o lokalizowanie i umiejscowianie przedmiotów o opisywanie miejsca zamieszkania o opisywanie przedmiotów i miejsc o opisywanie kontekstu rozmowy o wyrażanie upodobań i opisywanie zainteresowań o pisanie na forach i blogach o wyrażanie opinii i proszenie o nią
3	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o jedzeniu i upodobaniach żywieniowych o pisanie przepisów o radzenie sobie w barze i restauracji o negocjowanie znaczenia językowego i kulturowego w sytuacjach codziennych
4	<ul style="list-style-type: none"> o pytanie o zdrowie o mówienie o stanie zdrowia o wyrażanie bólu i złego stanu zdrowia o radzenie sobie u lekarza o pytanie i dawanie rad na temat zdrowego stylu życia o opisywanie kontekstu sytuacji o zapisywanie się na zajęcia sportowe

5	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o dniach, datach o opisywanie pogody o opisywanie i opiniowanie ubioru o robienie porównań o mówienie o czasie wolnym o wyrażanie intencji o dawanie instrukcji i zakazywanie
6	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o podróżach o radzenie sobie w hotelu, na lotnisku i dworcu kolejowym o podawanie godziny o dawanie instrukcji żeby dojść do jakiegoś miejsca o pisanie maila o negocjowanie znaczenia językowego i kulturowego w sytuacjach codziennych o mówienie o tym jak nauczyć się nowego słownictwa, o technikach nauczania
Ya lo sé 3	
Rozdział	Treści funkcjonalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o witanie i żegnanie się o opisywanie miejsc o opisywanie pogody o podawanie godziny o mówienie o stanach o mówienie o rutynie dnia codziennego i czasie wolnym o wyrażanie preferencji o opiniowanie o opisywanie wakacji używając czasowników opisujących rutynę dzienną (este verano...)
2	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o czynnościach zakończonych w niedalekiej przeszłości (se ha roto la lavadora) o robienie zakupów o proszenie o wyjaśnienie o wyrażanie posiadania o proszenie i wyrażanie opinii (sklepy online, sklepy stacjonarne) o zwrot i wymiana produktów
3	<ul style="list-style-type: none"> o pisanie wiadomości o umawianie się z innymi (wyjście do kina, teatru, muzeum) o rozmawianie przez telefon o upewnianie się czy wiadomość została zrozumiana o umawianie spotkań o pisanie maila

	<ul style="list-style-type: none"> o proszenie o pozwolenie, udzielanie i nieudzielanie pozwolenia o ustanawianie relacji o opisywanie kontekstu i wydarzeń z niedalekiej przeszłości
4	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o wydarzeniach w czasie przeszłym o mówienie o charakterze i ubiorze sławnych osób o opowiadanie wydarzeń o wyrażanie intencji, upodobań o streszczanie tekstu
5	<ul style="list-style-type: none"> o relacjonowanie w czasie przeszłym o opisywanie życia osoby o przedstawianie planów na przyszłość o ustanawianie relacji z nowymi ludźmi
6	<ul style="list-style-type: none"> o wyrażanie zgody i niezgadzanie się z kimś o wyrażanie nakazu
Ya lo sé 4	
Rozdział	Treści funkcjonalne
1	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o wydarzeniach w czasie teraźniejszym i przeszłym o wzywanie hydraulika, murarza o meblowanie domu o opisywanie wakacji (czat w aplikacji wiadomości tekstowych) o odwiedzanie miejsc zainteresowań o radzenie sobie w biurze turystycznym
2	<ul style="list-style-type: none"> o relacjonowanie i opisywanie wydarzeń z przeszłości o wyrażanie i proszenie o opinię o usługi: wzywanie policji, karetki, zgłaszanie doniesienia o rozwiązywanie problemu o wyrażanie zgody i niezgody o dawanie i odpowiadanie na instrukcje o utrzymywanie rozmowy w przypadku trudności (prośenie o wyjaśnienia, powtórzenia, doprecyzowanie...) o zrozumienie różnego rodzaju tekstów (zgłoszenie, reklama, recenzja)
3	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o pieniądzach o opisywanie wydarzeń przeszłych niemających związku z teraźniejszością o opowiadanie jakie było życie jak byliśmy mali i jakie jest teraz o porządkowanie informacji

4	<ul style="list-style-type: none"> o mówienie o pracy i zawodach o mówienie o zdolnościach do zrobienia czegoś o wyrażanie intencji, marzeń, oczekiwań i planów na przyszłość o wyrażanie własnych upodobań, intencji i życzeń; pytania o upodobania, intencje i życzenia innych o akceptowanie i odrzucanie propozycji
5	<ul style="list-style-type: none"> o opisywanie stanu zdrowia o wypełnianie dokumentów sanitarnych o wyrażanie emocji pozytywnych i negatywnych o dawanie i odpowiadanie na instrukcje o proszenie o i oferowanie pomocy o opisywanie kontekstu wypowiedzi
6	<ul style="list-style-type: none"> o opisywanie wydarzeń o wskazywanie, rozkazywanie o mówienie o nowych technologiach i środowisku naturalnym o wyrażanie uczuć i emocji (radość, smutek, niezadowolenie, niespodzianka, nadzieja, strach)

5.4 MATERIAŁ KULTUROWY

Ya lo sé 1	
Rozdział	Treści kulturowe
1	<ul style="list-style-type: none"> o język hiszpański na świecie o styl formalny i nieformalny
2	<ul style="list-style-type: none"> o powitania w Hiszpanii o styl formalny i nieformalny
3	<ul style="list-style-type: none"> o godziny w sytuacjach oficjalnych o posiłki w Hiszpanii o czas w Hiszpanii o oceny w Hiszpanii
4	<ul style="list-style-type: none"> o pory dnia hiszpańskie o "siesta" o godziny pracy w Hiszpanii o Boże Narodzenie w Hiszpanii o Święto Zmarłych w Meksyku o inne święta (Sanfermines, Fallas) o mówienie na "ty" w języku hiszpańskim o styl formalny
5	<ul style="list-style-type: none"> o kupowanie ubrań o użycie litery x w języku pisanym nieformalnym o toalety w miejscach publicznych

6	<ul style="list-style-type: none"> o typowe dania z Hiszpanii i Meksyku o "churros" o dwa dania i deser o zestaw dnia o pieczywo i jajka w Hiszpanii o "El oso y el madroño"
Ya lo sé 2	
Rozdział	Treści kulturowe
1	<ul style="list-style-type: none"> o styl formalny i nieformalny o różnice kulturowe
2	<ul style="list-style-type: none"> o domy "chorizo" w Argentynie i Urugwaju
3	<ul style="list-style-type: none"> o typowe danie Kolumbii (el chocolate con queso, la lechona, las arepas) o tortilla hiszpańska o tortilla meksykańska o przepisy Mamá Panchita (Boliwia) o urodziny Boliwii
4	<ul style="list-style-type: none"> o Chile – kraj z jednym z najlepszych systemów leczenia w Ameryce Łacińskiej
5	<ul style="list-style-type: none"> o rozrywka w krajach hiszpańskojęzycznych o normy ubioru
6	<ul style="list-style-type: none"> o styl formalny i nieformalny o lotnisko Adolfo Suárez Madrid-Barajas o lotnisko w mieście México o Bioparc (Valencia) – ogród zoologiczny o najpiękniejszy dworzec kolejowy według National Geographic
Ya lo sé 3	
Rozdział	Treści kulturowe
1	<ul style="list-style-type: none"> o tańce świata hiszpańskojęzycznego: flamenco, salsa, bachata, tango
2	<ul style="list-style-type: none"> o typowe produkty hiszpańskie o gastronomia: restauracje z gwiazdkami Michelin w Hiszpanii
3	<ul style="list-style-type: none"> o wskazówki do prowadzenia rozmów telefonicznych w krajach hiszpańskojęzycznych o kino hiszpańskie o hiszpańskie i polskie gesty o andaluzyjskie żarty
4	<ul style="list-style-type: none"> o artyści świata hiszpańskojęzycznego (muzyka, sztuka) o niektórzy projektanci hiszpańskojęzyczni
5	<ul style="list-style-type: none"> o programy: <i>Viaja y trabaja (Camp America, CCUSA)</i>

6	<ul style="list-style-type: none"> o El camino de Santiago - trasa pielgrzymek o transport w Madrycie - metro, autobus, kolej miejska, taxi o taksówki
Ya lo sé 4	
Rozdział	Treści kulturowe
1	<ul style="list-style-type: none"> o architektura współczesna - Muzeum Guggenheim w Bilbao, Sagrada Familia w Barcelona
2	<ul style="list-style-type: none"> o hiszpańska literatura współczesna (Juan José Millás, Rosa Montero, Javier Marías)
3	<ul style="list-style-type: none"> o literatura Ameryki hiszpańskojęzycznej o nagrody Nobla o waluta w krajach hiszpańskojęzycznych o El silbo gomero - język gwizdów o powiedzenia hiszpańskie i polskie
4	<ul style="list-style-type: none"> o hiszpańskie regiony o stany w Meksyku o uprzejmość w Hiszpanii, Meksyku i Kolumbii
5	<ul style="list-style-type: none"> o służba zdrowia na Kubie, w Hiszpanii i Meksyku
6	<ul style="list-style-type: none"> o najbardziej znane wynalazki hiszpańskie i polskie

5.5. STANDARDY OSIĄGNIĘĆ UCZNIA

Świadomość celów, do jakich nauczyciel dąży wspólnie z uczniami, jest jednym z najważniejszych elementów planowania procesu dydaktycznego oraz rozkładu na nowy rok szkolny. Nowa podstawa programowa zakłada kontynuację nauki języka na kolejnych etapach edukacyjnych, tak więc nauczyciel tak organizuje proces nauczania, aby przygotować uczniów do nauki na kolejnym etapie.

Uczeń realizując zamierzone cele ogólne, szczegółowe i wychowawcze opanowuje umiejętności cząstkowe, aby osiągnąć w pełni językową kompetencję komunikacyjną. Należy jednak mieć na uwadze, że nie zawsze uczniowie osiągają poziomy w założonej kolejności oraz że nie wszystkie umiejętności są przez nich opanowywane w tym samym zakresie.

Zgodnie z nowym podejściem do nauczania języków obcych, opis osiągnięć dotyczy postępów ucznia w zakresie zdobywanej wiedzy oraz rozwijanych umiejętności jej zastosowania, obejmujących rozumienie ze słuchu, czytanie, mówienie oraz pisanie.

Poniżej prezentujemy standardy osiągnięć ucznia na poziomie A1, A2, B1 oraz B2 z zakresu wyżej wymienionych umiejętności.

A1

Słuchanie

Uczeń:

- potrafi zrozumieć znane mu słowa i podstawowe wyrażenia dotyczące jego osoby, rodziny i bezpośredniego otoczenia;
- rozumie polecenia adresowane do niego w sposób uważny;
- potrafi zastosować się do krótkich i prostych wskazówek;
- rozumie ogólny sens wypowiedzi i potrafi wykonywać proste polecenia;
- rozumie typowe, codzienne wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb komunikacyjnych.

Czytanie

Uczeń:

- rozumie znane nazwy, słowa i proste zdania np. na tablicach informacyjnych i plakatach lub w katalogach;
- rozumie krótkie i proste wiadomości napisane np. na pocztówkach;
- rozpoznaje znane sobie nazwy, słowa i podstawowe zwroty w prostych ogłoszeniach i w najczęściej spotykanych sytuacjach życia codziennego;
- rozumie ogólną treść prostych materiałów informacyjnych i krótkich opisów;
- umie wypełniać proste polecenia pisemne.

Mówienie

Uczeń:

- dysponuje podstawowym zasobem słów i prostych wyrażen związanych z danymi osobowymi i pojedynczymi, konkretnymi sytuacjami komunikacyjnymi;
- wykazuje ograniczone opanowanie kilku prostych struktur gramatycznych i wzorów zdaniowych;
- potrafi wypowiadać krótkie, pojedyncze zdania;
- potrafi formułować pytania dotyczące danych osobowych i odpowiadać na podobne;
- potrafi prowadzić prostą rozmowę, zadawać pytania na swój temat, na temat miejsca, gdzie mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada, i odpowiadać na nie;
- potrafi inicjować proste wypowiedzi w zakresie potrzeb życia codziennego i w odniesieniu dobrze znanych tematów oraz odpowiadać na pytania z nimi związane i reagować na tego typu wypowiedzi innych;
- potrafi łączyć słowa lub grupy słów prostymi spójnikami.

Pisanie

Uczeń:

- potrafi napisać krótki, prosty tekst użytkowy (np. pocztówkę z pozdrowieniami);
- potrafi wypełnić formularz (np. w hotelu) z danymi osobowymi: nazwisko, adres, obywatelstwo;
- potrafi pisać proste zdania o sobie i o wymyślonych przez siebie postaciach, gdzie mieszkają i czym się zajmują;
- umie podawać pisemnie liczby i daty, własne nazwisko, narodowość, adres, datę urodzenia lub przyjazdu do danego kraju (np. w formularzu hotelowym).

A2

Słuchanie

Uczeń:

- potrafi zrozumieć wyrażenia i najczęściej używane słowa, związane ze sprawami dla niego ważnymi (np. podstawowe informacje, dotyczące ucznia i jego rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia);
- potrafi zrozumieć główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.

Czytanie

Uczeń:

- potrafi czytać bardzo krótkie, proste teksty;
- potrafi znaleźć konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy;
- rozumie krótkie, proste listy prywatne.

Mówienie

Uczeń:

- bierze udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej prostej i bezpośredniej wymiany informacji na znane mu tematy;
- potrafi sobie radzić w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumie wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę;
- potrafi posłużyć się ciągiem wyrażen i zdań, by w prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie.

Pisanie

Uczeń:

- potrafi pisać krótkie i proste notatki lub wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb;
- potrafi napisać bardzo prosty list prywatny, na przykład dziękując komuś za coś.

B1

Słuchanie

Uczeń:

- rozumie główne myśli zawarte w jasnej, sformułowanej w standardowej odmianie języka wypowiedzi na znane mu tematy, typowe dla domu, szkoły, czasu wolnego itd.;
- potrafi zrozumieć główne wątki wielu programów radiowych i telewizyjnych, traktujących o sprawach bieżących lub o sprawach interesujących go prywatnie – wtedy, kiedy te informacje są podawane stosunkowo wolno i wyraźnie.

Czytanie

Uczeń:

- rozumie teksty składające się głównie ze słów najczęściej występujących, dotyczących życia codziennego;
- rozumie opisy wydarzeń, uczuć i pragnień zawarte w prywatnej korespondencji.

Mówienie

Uczeń:

- potrafi sobie radzić w większości sytuacji, w których można się znaleźć w czasie podróży po kraju lub regionie, gdzie mówi się danym językiem;
- potrafi – bez uprzedniego przygotowania – włączać się do rozmów na znane mu tematy prywatne lub dotyczące życia codziennego (np. rodzinny, zainteresowań, podróżowania, wydarzeń bieżących);
- umie łączyć wyrażenia w prosty sposób, by opisywać przeżycia i zdarzenia, a także swoje marzenia, nadzieje i ambicje;
- potrafi krótko uzasadniać i objaśniać własne poglądy i plany;
- potrafi relacjonować wydarzenia i opowiadać przebieg akcji książek czy filmów, opisując własne reakcje i wrażenia.

Pisanie

Uczeń:

- pisze proste teksty na znane lub związane ze swoimi zainteresowaniami tematy;
- potrafi pisać prywatne listy, opisując swoje przeżycia i wrażenia.

B2

Słuchanie

Uczeń:

- potrafi zrozumieć dłuższe wypowiedzi i wykłady oraz nadążać za

skomplikowanymi nawet wywodami – pod warunkiem, że temat jest mu w miarę znany;

- rozumie większość wiadomości telewizyjnych i programów o sprawach bieżących;
- rozumie większość filmów w standardowej odmianie języka.

Czytanie

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem artykuły i reportaże dotyczące problemów współczesnego świata, w których piszący prezentują określone stanowiska i poglądy;
- rozumie współczesną prozę literacką.

Mówienie

Uczeń:

- potrafi porozumiewać się na tyle płynnie i spontanicznie, że może prowadzić dość swobodne rozmowy z rodzimymi użytkownikami języka;
- potrafi brać czynny udział w dyskusjach na znane mu tematy, przedstawiając swoje zdanie i broniąc swoich poglądów;
- potrafi formułować przejrzyste rozbudowane wypowiedzi na różne tematy związane z dziedzinami, które go interesują;
- wyjaśnia swój punkt widzenia w danej kwestii oraz podaje argumenty za i przeciw względem możliwych rozwiązań.

Pisanie

Uczeń:

- potrafi pisać zrozumiałe, szczegółowe teksty na dowolne tematy związane ze swoimi zainteresowaniami;
- umie napisać rozprawkę lub opracowanie, przekazując informacje lub rozważając argumenty za i przeciw;
- potrafi pisać listy, podkreślając znaczenie, jakie mają dla niego dane wydarzenia i przeżycia.⁷

⁷ Rada Europy, *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Języki obce w szkole, Warszawa 2003, s. 30-45

6. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW I PRZYKŁADOWA STRUKTURA LEKCJI

Efektywność nauczania w dużej mierze uzależniona jest od stopnia intensywności kontaktu z językiem hiszpańskim, dlatego sugerujemy, aby język ten był jednocześnie językiem klasowych instrukcji oraz komunikacji na lekcji, czyli aby nauka hiszpańskiego odbywała się za pomocą języka hiszpańskiego.

Umiejętność komunikowania się w języku obcym jest jedną z najważniejszych kompetencji wykształconego człowieka. Jednak tak dalece odległe cele nie są wystarczająco motywujące dla ucznia w tym wieku. Ważne jest, aby na lekcji języka hiszpańskiego stwarzać sytuacje, które w przyjaznej i bezpiecznej atmosferze będą służyć naturalnej potrzebie komunikacji. Potrzeba zrozumienia instrukcji nauczyciela oraz autentyczna wymiana informacji stanowi naturalny kontekst dla kształtowania kompetencji komunikowania się. Chociaż nie jest łatwo rozpocząć nauczania języka obcego, posługując się wyłącznie nim od samego początku, wskazane jest, aby był językiem interakcji w klasie. Konsekwentnie wprowadzane zwroty i wyrażenia, których znaczenie ilustrowane jest przez odpowiedni gest, a następnie przykładem, są przyswajane i stopniowo z sukcesem używane przez uczniów. Dodatkowym ułatwieniem są klasowe rytuały, np. powitanie, pożegnanie, sprawdzanie listy obecności, zapisywanie daty, kolejnego numeru lekcji, składanie życzeń urodzinowych oraz wykonywanie ćwiczeń tego samego typu. Ważną rolę w tym procesie odgrywa także struktura prowadzenia lekcji, której najbardziej pożądany przebieg opisany jest poniżej.

PRZYKŁADOWA STRUKTURA LEKCJI

a/ Rozgrzewka językowa

Każda lekcja powinna rozpocząć się od rozgrzewki językowej. Moment rozpoczęcia lekcji jest doskonałą okazją do wprowadzenia elementu autonomii. Cele dydaktyczne nauczyciela w niczym nie ucierpią, jeżeli o formie rozgrzewki zadecydują sami uczniowie. Można przyzwyczaić uczniów do wykorzystywania na tym etapie lekcji zabaw związanych z technikami twórczego myślenia, takimi jak: „burza mózgów” czy „skojarzenia”. Może to być równie dobrze gra w pytania. Najważniejsze jest, aby w ciągu pięciu pierwszych minut lekcji wprowadzić klimat bezpieczeństwa, akceptacji i wzajemnego zaufania. Każde skojarzenie czy pytanie jest równie dobre i słuszne. Techniki te pozwalają kształtować u uczniów szacunek do własnego zdania i zdania kolegów.

b/ Sprawdzenie pracy domowej (opcjonalnie)

Sprawdzenie pracy domowej powinno być stałą pozycją naszych lekcji. Uczniowie, którzy angażowali swoje wysiłki w przygotowanie do zajęć, oczekują od nauczyciela zainteresowania efektami swojej pracy. Powinniśmy zrobić to w bardzo szybki i sprawny sposób, przy prostych i schematycznych zadaniach pytając o trudności lub ewentualne problemy. Jeśli zagadnienia poruszane w pracy domowej są trudniejsze, możemy sprawdzić pracę domową w późniejszej części lekcji. Jednym z ważnych

zadań niniejszego programu jest bowiem uwrażliwianie uczniów na język hiszpański spotykany poza samymi lekcjami języka hiszpańskiego prowadzonymi przez nauczyciela w szkole.

c/ Prezentacja materiału

Wprowadzenie nowego materiału winno być połączone z interesującym dla uczniów kontekstem i z zastosowaniem różnorodnych środków, takich jak tekst, rysunek, diagram, nagranie audio lub video. Przygotowując się do lekcji, nauczyciel musi wziąć to pod uwagę, jak również to, aby jasno określić cel, jaki chce osiągnąć wraz z uczniami. Po przedstawieniu tematu lekcji sam lub wspólnie z nimi określa kryteria, które będą brane pod uwagę przy ocenianiu – n.c.b.z.u. (*Na co będę zwracać uwagę*).⁸

Na tym etapie lekcji nauczyciel prezentuje nowe wzorce językowe, korzystając z metody dedukcyjnej⁹ lub indukcyjnej¹⁰. Ułatwi uczniom zadanie, jeśli przypomni, jakie techniki i strategie uczenia mogą zastosować przy koncentrowaniu się na przyswajaniu nowych treści. Może to być robienie notatek, rysowanie, uważne słuchanie, kojarzenie, podkreślanie, odgadywanie znaczeń z kontekstu. Nauczyciel powinien wyraźnie określić, które z wprowadzanych zagadnień przeznaczone są do rozpoznania i zrozumienia, a które do późniejszych samodzielnych wypowiedzi ucznia.

d/ Ćwiczenia wdrażające

Rola nauczyciela polega na stworzeniu każdemu uczniowi optymalnych warunków uczenia. Nauczyciel może stosować różnorodne formy do ćwiczenia nowych zagadnień, przy czym stopniowo powinien wycofywać się z pomocy udzielanej uczniom na rzecz ich samodzielności. Ćwiczenie każdej ze sprawności językowych wymaga zastosowania innych technik.

e/ Zastosowanie języka

Po odpowiednim wyposażeniu uczniów w nowe struktury gramatyczne czy też słownictwo powinniśmy stworzyć im możliwość zastosowania nowej wiedzy. Uczniowie mogą to zrobić, wykonując projekt indywidualny lub grupowy, rozwiązując zadanie z kart pracy, przeprowadzając ankietę wśród kolegów, wypełniając diagram.

f/ Podsumowanie lekcji

Pod koniec lekcji nauczyciel stosując wcześniej podane kryteria, ocenia, czy zamierzony cel lekcji został osiągnięty. Kryteria te mają też pomóc uczniowi w przygotowaniu się do następnej lekcji, odrobieniu zadanej pracy domowej, kartkówki czy sprawdzianu, w taki sposób by cel postawiony na początku pracy został zrealizowany.¹¹

⁸ www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-oceniania-kszaltujacego

⁹ Uczniowie na podstawie tekstu, grafiki itp. sami wysuwają wnioski i tworzą reguły.

¹⁰ Nauczyciel sam wyjaśnia jakąś regułę.

¹¹ www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-oceniania-kszaltujacego

Pamiętajmy jednak, że proces nauczania nie ma wyłącznie charakteru linearnego i formuła PPP (*Presentación, Práctica, Producción*) jest najczęstszym, ale nie jedynym możliwym rozwiązaniem metodycznym.

7. METODY I TECHNIKI NAUCZANIA

Program nauczania *Ya lo sé* przedstawia również jakich metod nauczania języka hiszpańskiego oraz technik wprowadzania i utrwalania materiału powinien używać nauczyciel, by założone cele zostały osiągnięte. Przedstawione zostaną także formy pracy, które nauczyciel powinien zastosować. Aby lekcje języka hiszpańskiego były dla ucznia atrakcyjne, a jednocześnie motywowały go do nauki, należy stosować zróżnicowane metody i techniki nauczania oraz formy pracy.

7.1. RODZAJE METOD I TECHNIK NAUCZANIA

„Metodę można zdefiniować jako zespół technik powiązanych ze sobą wspólną koncepcją przyswajania języka.”¹² Metoda nauczania to sposób pracy nauczyciela ze słuchaczem, aby prowadził do osiągnięcia zakładanych celów edukacyjnych. Technikami zaś nazywamy wszystkie czynności nauczyciela i ucznia w klasie podczas procesu nauczania. Przy doborze metod i technik nauczania należy brać pod uwagę czy i w jakim stopniu wywołują one aktywność, samodzielność i zaangażowanie słuchacza. Jednym z nieodzownych czynników doboru metod i technik pracy nauczyciela z uczniem jest również wiek. Inaczej pracujemy z dziećmi, inaczej z młodzieżą, a inaczej z osobą dorosłą.

W programie nauczania *Ya lo sé* proponujemy pracę z uczniem **metodą eklektyczną**. Skupia ono uwagę na umiejętności skutecznego porozumiewania się w języku obcym. Celem nauki jest osiągnięcie kompetencji komunikacyjnej rozumianej jako umiejętność efektywnego porozumiewania się w sposób odpowiadający danej sytuacji. Aby to osiągnąć, trzeba poznać formy gramatyczne danego języka, a także funkcje wypowiedzi oraz ich wzajemne zależności. Błędy językowe są jednak traktowane jako naturalny element procesu uczenia się. Zakłada się, iż będą one stopniowo eliminowane w dalszym procesie nauczania i uczenia się, wraz z naturalnym rozwojem sprawności językowych.

Metoda audiolingwalna jest bardzo często wykorzystywana w nauczaniu na poziomach początkowych. Szczególnie przydatne jest powtarzanie za wzorem (nauczycielem lub nagraniem), chórem i indywidualnie, wielokrotne powtarzanie wyrażen, zwrotów, słów, zdań dla wyrobienia nawyków językowych oraz uczenie się na pamięć całych zdań, ćwiczeń rytmicznych, piosenek dla usprawnienia płynności, wymowy i intonacji. Jest to metoda służąca rozwijaniu zarówno sprawności słuchania, jak i mówienia. Dzięki temu, że wprowadza ona wspólne mówienie, zachęca nawet nieśmiałyh uczniów do powtarzania tekstów (tj. słów, wyrażen, zwrotów itd.).

TPR (metoda reagowania całym ciałem) jest tym bardziej przydatna, im niższy jest wiek uczniów. Metoda ta zakłada, że nauczyciel wspomaga swoje polecenia językiem ciała, a uczniowie pokazują zrozumienie poleceń nauczyciela ruchem lub gestem. Uczniowie zachęcani są do przedstawiania za pomocą pantomimy i zgadywania znaczenia wyrazów (rzeczowników, przymiotników,

¹² Kleban M., *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych II etapu edukacyjnego*, Warszawa 2014, str. 27

czasowników itp.). Metoda ta służy rozwijaniu sprawności słuchania.

Metoda naturalna bazuje na słuchaniu wypowiedzi obcojęzycznej wynikającej ze zrozumiałej dla słuchacza sytuacji. W podobny sposób małe dzieci uczą się języka ojczystego. Nauczyciel w tej metodzie używa prostego, łatwego do zrozumienia języka z dużą ilością powtórzeń. Prowokuje ucznia do wypowiedzi polegającej głównie na powtarzaniu słów czy zdań wypowiedzianych przez nauczyciela, ale nie wymusza wypowiedzi.¹³

„**Metody podające** zwane też metodami asymilacji wiedzy są metodami nauczania opartymi głównie na aktywności poznawczej o charakterze odtwórczym, są szeroko stosowane w różnych formach komunikacji społecznej, niektóre z nich także w kształceniu zawodowym.”¹⁴ Uczeń jest aktywny poznawczo, jedynie odtwarzając przekazane przez nauczyciela wiadomości. Do najczęściej używanych na lekcjach języków obcych zaliczamy pogadankę, praca z książką, wykład czy opowiadanie. Warto również zwrócić uwagę na to, aby w naszej pracy nie dominowały metody, w których nauczyciel przekazuje wszystkie informacje uczniowi. Ciekawym rozwiązaniem są metody poszukujące inaczej nazywane heurystycznymi.

Metoda heurystyczna to taki sposób myślenia i rozwiązywania problemów, w którym istotne jest poszukiwanie nowych faktów i związków między nimi, formułowanie nowych hipotez oraz odkrywanie nowych prawd. Odrzuca gotowe wzorce i schematy, to uczeń poszukuje rozwiązania lub odpowiedzi.

Kolejnym ciekawym dla ucznia rozwiązaniem są także **metody eksponujące** (film, sztuka, pokaz), w których uczeń uczy się poprzez zaangażowanie emocjonalne i przeżycie.

Jako przeciwstawienie się metodom podającym i odtwórczemu stylowi pracy ucznia powstały **metody aktywizujące**. Metody aktywizujące to grupa metod nauczania, które charakteryzuje to, że w procesie kształcenia aktywność uczniów przewyższa aktywność nauczyciela, rozwijają samodzielność ucznia, zachęcają go do odpowiedzialności za organizację i przebieg lekcji, ułatwiają różnicowanie wymagań, pomagają w tworzeniu zintegrowanego zespołu klasowego, wspierają ocenianie zespołowej i twórczej pracy uczniów. Stosowanie metod aktywizujących w procesie dydaktycznym sprzyja pogłębieniu zdobytej wiedzy, jej operatywności i trwałości. Uczniowie muszą myśleć podczas wykonywania podjętych działań. Angażują się emocjonalnie; są aktywni w sferze percepcyjnej, ruchowej, werbalnej i emocjonalno-motywacyjnej. Wykorzystując metody aktywne, uczymy właściwych stosunków międzyludzkich, zrozumienia, tolerancji.

Oto przykładowe techniki aktywizujące:

Burza mózgów - inaczej giełda pomysłów

Kształtuje pomysłowość i wyobraźnię. Pomysły mogą być codzienne, fantastyczne, innowacyjne. Jej celem jest zgromadzenie w krótkim czasie dużej liczby pomysłów potrzebnych do rozwiązania jakiegoś problemu. Nauczyciel podaje problem, a uczniowie zgłaszają pomysły rozwiązań. Po wyczerpaniu pomysłów następuje

¹³ Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka edukacyjna, Warszawa 2002, s. 23-26.

¹⁴ Łoś E., Reszka A., *Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych. Języki obce.*, Lublin 2010, s. 38.

dyskusja i wybór najlepszego rozwiązania. Zastosowanie tej techniki pozwala na włączenie wszystkich uczniów do pracy, sprawdzenie posiadanej wiedzy, szybkie zgromadzenie pomysłów.

Gry i zabawy językowe

Gry i zabawy stanowią istotną formę nauki szczególnie na początku nauczania języka obcego. Uczniowie przyswajają nową wiedzę poprzez zabawę, która jest dla nich najbardziej naturalnym rodzajem aktywności. Gry i zabawy językowe stymulują i motywują uczniów, przywołują pozytywne skojarzenia i pomagają kreować atmosferę sprzyjającą uczeniu się. Ponadto formy zabawowe aktywizują ucznia w sposób całościowy. Nauka wymaga zaangażowania ruchowego oraz wielu zmysłów: wzroku, słuchu, dotyku, węchu, a nawet smaku, czyli spełniony zostaje postulat nauczania wielozmysłowego. Zanim jednak nauczyciel wybierze grę, musi krytycznie ocenić jej przydatność i związane z nią korzyści językowe, poznawcze oraz społeczne, np. czy uczniowie faktycznie używać będą języka hiszpańskiego, czy nie uznają zabaw za zbyt infantylne, czy formy interakcji sprzyjają rozwijaniu umiejętności pracy w zespole. Na tym etapie edukacyjnym istotne jest, aby gra lub zabawa stanowiła dla uczniów jednocześnie wyzwanie intelektualne.¹⁵

Podejście zadaniowe

Podejście zadaniowe, inaczej projekty, to rodzaj zajęć związany z fazą zastosowania języka. Pozwala uczniom na swobodny wybór zarówno treści, jak i formy nauki (np. jako pracy plastyczno-językowej). Sami lub z pomocą nauczyciela rozdzielają zadania zgodnie ze swoimi umiejętnościami, przejmując tym samym odpowiedzialność za własne obszary działań. Pewne fazy przygotowania projektu mogą odbywać się poza klasą (zbieranie informacji, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, kolekcjonowanie materiałów w postaci rysunków fotografii, przygotowanie tabel, wykresów oraz wstępna obróbka tekstów, które będą wykorzystane w pracy). Projekty stwarzają doskonałą okazję do kształtowania umiejętności współdziałania w sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych, zdobywania wiedzy i informacji, rozwijania samodzielności.

Scenki teatralne

Inną aktywizującą techniką nauczania jest drama, czyli improwizacje, odgrywanie w różnych sytuacjach ról, scenek oraz przedstawień. Korzyści dotyczą nie tylko sfery językowej, utrwalania nowego słownictwa i struktur językowych w nowym kontekście oraz kształtowania kompetencji komunikacyjnej, ale również sfery emocjonalnej i społecznej ucznia. Techniki dramatyczne umożliwiają pracę nad wyraźną artykulacją dźwięków oraz ekspresją werbalną i niewerbalną. Ponadto rozwijają wyobraźnię artystyczną ucznia oraz uwrażliwiają go na tekst literacki, odpowiednią scenografię i oprawę muzyczną przedstawień. Drama sprzyja pracy nad pokonaniem barier emocjonalnych, np. nieśmiałości, niskiej samooceny oraz promuje współpracę między uczniami, a nie współzawodnictwo.

Piosenka

Jedną z najpopularniejszych technik aktywizujących stosowanych w nauczaniu języka obcego jest piosenka. Treść piosenki jest źródłem nowego słownictwa, które

¹⁵ Siek-Piskozub T., *Gry i zabawy w nauczaniu języków obcych*, WSiP, Warszawa 1997.

zostaje przekazane w kontekście, a tak wprowadzone wyrażenia leksykalne stają się łatwiejsze do zapamiętania i lepiej utrwalają się w pamięci. Najczęściej stosuje się ćwiczenia na rekonstrukcję tekstu piosenki, całego lub jego fragmentów; jako rozgrzewkę wprowadzającą temat zajęć czy jako bazę leksykalną do nauki nowych słówek.¹⁶

Techniki multimedialne

Obecnie umiejętność korzystania ze środków multimedialnych jest jednym z podstawowych wymogów edukacyjnych. Poniżej przedstawiamy kilka sugestii dotyczących wykorzystania materiałów multimedialnych:

- wyszukiwanie określonych informacji w Internecie;
- zachęcanie uczniów do oglądania filmów i programów w oryginalnej wersji językowej;
- korzystanie z platform Quizlet oraz Kahoot;
- wykorzystanie tablicy interaktywnej.

7.2. TECHNIKI NAUCZANIA ELEMENTÓW SYSTEMU JĘZYKA I SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH

Przy użyciu omówionych wcześniej metod i technik odbywa się proces nauczania. Zadaniem uczących się jest opanowanie systemu języka, czyli słownictwa oraz gramatyki, a także doskonalenie wszystkich czterech sprawności językowych: słuchania, czytania, mówienia i pisanie oraz umiejętności poprawnej wymowy. Rola nauczyciela polega na umiejętnym dopasowaniu technik do wymagań ucznia, zapewnieniu odpowiedniego stopnia koniecznej różnorodności oraz stopnia trudności. Ogromnie ważne jest rozpoznanie strefy najbliższego rozwoju, czyli nie tylko tego, co uczeń jest w stanie wykonać sam, ale też tego, co może zrobić z pomocą nauczyciela lub/i innych uczniów.

Techniki nauczania słownictwa

- prezentacja i ćwiczenie nowych słów na podstawie materiałów autentycznych i przedmiotów;
- prezentacja i utrwalanie słownictwa na podstawie opowiadania (np. uzupełnianie tekstu);
- prezentacja i utrwalanie słownictwa na podstawie piosenek i rymowanek;
- poszerzanie słownictwa w ramach tematu/pola semantycznego, np. z wykorzystaniem burzy mózgów lub grupowanie wyrazów według kategorii;
- znajdowanie par synonimów lub antonimów;
- łączenie pojęcia z definicją lub przykładem;
- dopasowywanie przymiotników, rzeczowników, czasowników do danego obrazka;

¹⁶ Pradela J., *Śpiewać każdy może... – rola piosenek w nauczaniu języka obcego*, Języki Obce w Szkole nr 4/2003.

- podawanie wyrazów niepasujących do danej grupy;
- podawanie znaczenia za pomocą mimiki, gestów;
- podawanie nowego wyrazu w kontekście;
- zastosowanie nowych wyrazów w pytaniach;
- zastosowanie nowych wyrazów w krótkich historyjkach;
- krzyżówki;
- definicje;
- stosowanie gier opartych na zapamiętywaniu;
- literowanie - zapisywanie słów;
- tłumaczenia słów (celowo ta technika podana jest na końcu, gdyż mimo że jest najszybszym sposobem objaśnienia materiału, ale za mało angażuje uczniów do wykorzystania posiadanej wiedzy).

Techniki nauczania gramatyki

- prezentacja i utrwalanie nowych struktur na podstawie opowiadania;
- szukanie w tekście określonych form gramatycznych;
- wybieranie poprawnej formy z kilku podanych możliwości;
- przekształcanie zdań;
- prezentacja i utrwalanie nowych struktur na podstawie piosenek i rymowanek;
- tworzenie, pisanie nowych części historyjki z użyciem nowej struktury;
- układanie w dłuższe struktury gramatyczne rozsypanki wyrazowej;
- zabawa wyrazami, tak aby powstały pytania/zdania;
- łączenie obrazków i odpowiednich struktur;
- analiza nowych struktur gramatycznych na podstawie umieszczonych w podręczniku lub kartach pracy wyjaśnień po polsku dotyczących specyfiki nowych struktur;
- uzupełnianie odpowiednią strukturą gramatyczną zdań, opowiadań, dialogów.

Techniki nauczania wymowy

- powtarzanie modelu językowego (słów, fraz, zdań) za nauczycielem lub nagraniem;
- powtarzanie, uczenie się na pamięć, wspólne śpiewanie piosenek, rymowanek;
- powtarzanie, uczenie się na pamięć łamańców językowych;
- tworzenie, pisanie nowych kolejnych zwrotek rymowanek, łamańców językowych;
- wyszukiwanie par rymujących się wyrazów;
- zaznaczanie w tekście usłyszanego słowa;

- wysłuchiwanie wyrazów z analogicznym dźwiękiem;
- słuchanie/czytanie książeczek opartych na zabawie wyrazami z tym samym dźwiękiem;
- czytanie na głos krótkich, prostych tekstów.

Techniki nauczania sprawności receptywnych:

1. słuchania:

- przed wysłuchaniem

- przewidywanie na podstawie tytułu, ilustracji lub słów-kluczy treści tekstu słuchanego;
- rozmowa na temat związany z tekstem;
- wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście;
- pytania dotyczące nagrania, na które uczniowie odpowiadają przed wysłuchaniem nagrania, a w trakcie odsłuchu weryfikują trafność udzielonych odpowiedzi;

- w trakcie

- określanie czasu, miejsca, osób, zdarzenia;
- zaznacz, zakresl, połącz w pary oraz odpowiedz na pytania;
- porządkowanie kolejności obrazków zgodnie z treścią tekstu;
- wyszukiwanie szczegółowych informacji w tekście;
- prawda/fałsz;
- wybór wielokrotny;
- uzupełnianie luk;
- uzupełnianie tabeli;
- rysowanie lub zaznaczanie według wskazówek usłyszanych w tekście;

- po wysłuchaniu

- streszczenie nagrania w języku polskim lub hiszpańskim zrekonstruowanie dialogu z nagrania;
- dopisanie ciągu dalszego wydarzeń z nagrania;
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszony w tekście;

2. czytania

- przed czytaniem

- rozmowa na temat związany z tekstem;
- wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście;
- praca z obrazkiem (np. odpowiedzi na pytania: kto? gdzie? co robi?);
- pytania dotyczące tekstu, na które uczniowie odpowiadają przed lekturą, a w trakcie czytania weryfikują trafność udzielonych odpowiedzi;

- w trakcie

- określanie czasu, miejsca, osób, zdarzenia;

- dopasowywanie tytułów do tekstów;
 - podkreślanie słów-kluczy;
 - porządkowanie kolejności obrazków zgodnie z treścią tekstu;
 - prawda/fałsz;
 - łączenie ze sobą różnych elementów tekstu;
 - wybór wielokrotny;
 - uzupełnianie luk;
 - odpowiedzi na pytania;
 - wskazywanie miejsc w tekście, z których pochodzi dana informacja;
- po przeczytaniu
- przedstawienie informacji w tekście z punktu widzenia innego bohatera;
 - proponowanie innego zakończenia tekstu;
 - uzupełnianie tabel informacjami z tekstu;
 - sformułowanie przez uczniów pytań dotyczących tekstu i zadanie ich kolegom;
 - stworzenie planu tekstu w punktach;
 - odniesienie informacji w tekście do własnych doświadczeń;
 - pisemne lub ustne streszczanie tekstu;
 - pisanie tekstów o podobnej problematyce;
 - pisanie dalszego ciągu tekstu.

Techniki nauczania sprawności produktywnych:

1. mówienia

- prowadzenie krótkiej, spontanicznej rozmowy;
- ustne opisywanie ilustracji – opis obrazka przechodzący od pojedynczych słów do prostych i bardziej złożonych zdań;
- mówienie o sobie na podstawie zaprezentowanego modelu, np. uzupełnianie luki informacyjnej;
- samodzielne zadawanie pytań;
- prowadzenie krótkiej rozmowy stymulowanej obrazkiem/podanym zestawem słów, pytań, uzupełnioną ankietę;

2. pisanie

- pisanie krótkiego, kilkuzdaniowego tekstu;
- pisanie o sobie na podstawie zaprezentowanego modelu, np. uzupełnianie luki informacyjnej;
- tworzenie tekstów do historyjek obrazkowych;
- wpisywanie tekstu do chmurek w komiksie;
- pisanie krótkich tekstów użytkowych.

7.3. TECHNIKI WDRAŻANIA AUTONOMII UCZNIA

Wdrażanie elementów autonomicznego uczenia się jest procesem długotrwałym i trudnym. Wymaga od nauczyciela skrupulatnego zaplanowania, konsekwencji w realizacji zadań oraz systematyczności. Jednak satysfakcja, jaką daje obserwacja rozwoju ucznia, coraz bardziej odpowiedzialnego za własne uczenie się, rekompensuje wszystkie trudności i problemy. Wskazane jest jednocześnie zapoznanie rodziców z zasadami autonomii ucznia.

Proponujemy następujące techniki, które pomogą uczniom uwierzyć we własne możliwości i postępy w nauce:

- systematyczne wdrażanie do dokonywania samooceny;
- monitorowanie świadomego uczenia się: rozpoznawanie celów oraz postępów w nauce, głównie poprzez odpowiednio sformułowane pytania nauczyciela;
- refleksja dotycząca treści nauczanego materiału;
- zachęcanie uczniów do wyrażania opinii na temat stopnia satysfakcji;
- zachęcanie dzieci do udzielania sobie nawzajem informacji na temat poprawności wykonywanych zadań;
- wdrażanie uczniów do pracy w parach/grupach;
- zachęcanie uczniów do samodzielnego korzystania ze słowników dwujęzycznych;
- prowadzenie własnych słowniczków obrazkowo-wyrazowych;
- samodzielne czytanie książeczek w uproszczonej wersji językowej (lecturas graduadas);
- zachęcanie uczniów do odnajdywania przykładów użycia języka hiszpańskiego poza szkołą, np. na opakowaniach różnych produktów lub w reklamach;
- oferowanie na lekcji ćwiczeń do wyboru;
- oferowanie zadań domowych do wyboru;
- wykorzystanie projektów językowych.

7.4. FORMY PRACY

Zajęcia szkolne uczniów, zarówno lekcyjne, jak i pozalekcyjne, wymagają zastosowania zróżnicowanych form organizacyjnych, ponieważ mają przygotować uczniów do pracy w różnych sytuacjach i układach społecznych.

Różnorodność form pracy na lekcji jest elementem, który w znacznym stopniu wpływa na atrakcyjność zajęć oraz atmosferę w klasie. Zakres możliwości jest dość duży. Formy pracy dzielimy na dwie grupy: praca indywidualna, i praca zbiorowa (w grupach i z całą klasą). Zarówno praca indywidualna jak i praca zbiorowa może być jednolita lub zróżnicowana. Praca jednolita polega na rozwiązywaniu przez wszystkich uczniów tych samych problemów praktycznych lub teoretycznych, a następnie wspólnym uzgodnieniu i usystematyzowaniu uzyskanych wyników. Praca zróżnicowana polega na równoczesnym rozwiązywaniu różnych zadań składających się na określoną całość (przygotowanie gazetki, wystawy, przedstawienia, opracowanie twórczości pisarza itp.).

W realizacji celów kształcenia i wychowania szczególne znaczenie ma praca w grupach. Sprzyja ona realizacji celów społeczno-wychowawczych, przyzwyczajając do odpowiedzialności, umiejętności podporządkowania się, gotowości udzielania pomocy innym oraz partnerstwa. Rozwija aktywność poznawczą oraz samodzielność uczniów, zwiększa ich wiarę we własne siły. Zadaniem nauczyciela polega tu na stworzeniu takiej atmosfery, by każdy uczeń, pogłębiając wiarę we własne możliwości, zwiększał swoją dyspozycyjność w procesie uczenia się, dostrzegał problemy i współpracując z kolegami, rozwiązywał je.

Nauczyciel może proponować następujące formy:

- praca z całą klasą - nauczyciel inicjuje i kieruje pracą;
- wypowiedzi chórem, np. cała klasa powtarza, śpiewa;
- wypowiedzi indywidualne uczniów - kolejność wskazana przez nauczyciela;
- praca indywidualna, np. wypełnianie zadań, ciche czytanie itp.;
- praca w parach otwartych - jest to istotny element prezentacji zadania i sprawdzenia zrozumienia polecenia nauczyciela;
- praca w parach zamkniętych - wszyscy uczniowie pracują podzieleni na pary;
- praca w zespołach/grupach - warto zwrócić uwagę na odpowiedni układ ławek w klasie, np. ławki ustawione w podkowę, okrąg lub połączone po dwie.

Mówiąc o pracy w grupach czy zespołach, powinniśmy zwrócić uwagę na dobór uczniów do konkretnej grupy lub zespołu. Dzieląc uczniów na grupy, możemy połączyć uczniów o różnych poziomach w nauce – uczeń mocny będzie pomagał słabszemu, a słabszy dzięki temu może się wiele nauczyć. Trzeba jednak pamiętać, że są tacy uczniowie, którzy nie będą potrafili pracować w takiej grupie, gdyż nie wierzą w swoje możliwości i boją się porażki lub krytyki ze strony kolegi, który lepiej się uczy. Możemy również połączyć w zespoły uczniów na podobnym poziomie edukacyjnym, różnicując zadania według konkretnej grupy.

Innym sposobem na podział grup jaki możemy zastosować, jest wykorzystanie profili inteligencji wielorakich. Warunkiem takiego podziału jest jednak znajomość, jakie inteligencje i w jakim stopniu mają rozwinięte nasi uczniowie. Według teorii inteligencji wielorakich profesora Howarda Gardnera każda osoba posiada wszystkie rodzaje inteligencji, rozwinięte w różnym stopniu, a zadaniem nauczyciela jest obserwacja uczniów i postrzeganie ich jako osoby mające różny potencjał i talenty, które należy wykorzystać podczas nauki¹⁷, w tym również nauki języka obcego. Do pomiaru tego rodzaju inteligencji potrzeba zastosowania znacznie dokładniejszych testów niż w przypadku standardowego pomiaru inteligencji testami IQ. Teoria wymaga obserwacji oraz oceny jednostki w różnych sytuacjach życiowych, dlatego zaleca się, aby wykonywać testy inteligencji wielorakich wielokrotnie w trakcie rozwoju i edukacji ucznia.

¹⁷ Gardner, H.: „Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce.”, Poznań 2002, Media Rodzina.

Wspomniany wcześniej Howard Gardner wyróżnił 8 typów inteligencji:

Inteligencja werbalna (lingwistyczna, językowa)

Osoby o inteligencji werbalnej starannie dobierają słowa, mają poczucie rytmu oraz dźwięku słów. Lubią literaturę, zabawę słowami, chętnie uczestniczą w debatach, dobrze radzą sobie z pracami pisemnymi. U dzieci ten typ inteligencji można rozwijać na kilka sposobów, m.in. poprzez zagadki, krzyżówki i szarady, jak również czytanie, recytację i śpiewanie i dialog, pisanie opowiadań i pamiętników oraz wystąpienia oratorskie, np. na akademiach szkolnych czy jasełkach.

Inteligencja matematyczno-logiczna

Osoby o tym typie inteligencji korzystają z logiki, liczb, schematów, łatwo dostrzegają relacje i połączenia pomiędzy informacjami. Są dociekliwi, systematyczni, dokładni. W trakcie zajęć szkolnych lubią zadawać pytania. Są dobrze zorganizowani i posługują się argumentami logicznymi. Aby rozwijać w dziecku ten rodzaj inteligencji, warto stawiać przed nim zadania wymagające liczenia w pamięci, rozwiązywania problemów lub szacowania.

Inteligencja wizualno-przestrzenna

Osoby o tym typie inteligencji myślą obrazowo, korzystają z map, diagramów, tabel, używają wyobraźni oraz obrazów. To osoby wrażliwe na kolory, kształty, wzory, lubią malować, rzeźbić, rysować, układać puzzle. Mają bogatą wyobraźnię, preferują książki z wieloma ilustracjami, świetnie radzą sobie z układankami i pracami konstrukcyjnymi.

Inteligencja muzyczna (słuchowa, rytmiczna)

Osoby o tym typie inteligencji są wrażliwe emocjonalnie, mają poczucie rytmu. Ich wrażliwość na dźwięk jest tak duża, że potrafią usłyszeć i rozpoznać dźwięki, które dla innych są niedostrzegalne, przykładowo: ciekącego kranu, śpiew ptaków itp. Inteligencję muzyczną łatwo rozwijać, łącząc z muzyką codzienne czynności: słuchać muzyki podczas wykonywania prac domowych, śpiewać, nucić, rymować, zabierać dziecko na koncerty i spacerować po parku, zachęcać do występów publicznych i komponowania.

Inteligencja ruchowa

Osoby o tym typie inteligencji lubią ruch, taniec, własnoręcznie wykonywać różne prace. Dobrze komunikują się z innymi za pomocą mimiki i gestykulacji. To typowi kinestetycy, którzy uczą się poprzez doświadczenie, mają dobre wyczucie czasu, są zorganizowani przestrzennie, duże znaczenie odgrywa u nich zmysł dotyku. Na lekcjach w szkole nie potrafią długo wysiedzieć w jednym miejscu, lecz wiercą się, lubią za to gry ruchowe, chętnie odgrywają sceny tematyczne. Dobrze piszą i dobrze liczą, lubią wymyślać nowe gry, są kreatywne.

Inteligencja interpersonalna (społeczna)

Osoby o tym typie inteligencji mają bardzo dobrze rozwiniętą wrażliwość. Są świadomi uczuć innych ludzi i wykorzystują to zarówno w sposób pozytywny, jak i negatywny: do pocieszania, przekonywania czy manipulowania. Osoby te są bardzo towarzyskie, mają predyspozycje do pracy w zespole, gdyż są bardzo komunikatywne i mają wysoce rozwinięte umiejętności mediacyjne. Mają zdolność

do rozwiązywania konfliktów, są lubiane.

Inteligencja intrapersonalna (intuicyjna)

Osoby o tym typie inteligencji mają wysokie poczucie własnej wartości, są świadome własnych mechanizmów. Sami obierają ścieżkę swojego życia, dzięki intuicji wiedząc, co jest dla nich najlepsze. Osoby takie często bywają wstydlive, lubią pracować w samotności, są wyciszone, skupione na sobie i swoich przeżyciach.

Inteligencja przyrodnicza (środowiskowa)

Osoby o tym rodzaju inteligencji w sposób instynktowny dostrzegają relacje i powiązania występujące w naturze. Mają zdolność dostrzegania szczegółów dotyczących ptaków, zwierząt, chmur, drzew, roślin.¹⁸ Dzieci z dobrze rozwiniętą inteligencją przyrodniczą świetnie radzą sobie w klasyfikacji różnych przedmiotów w hierarchie (stopniują rzeczy ważniejsze i mniej ważne), dostrzeganiu wzorców funkcjonujących w naturze.

Wykorzystując opisane profile inteligencji wielorakich i znajomość dominujących inteligencji u uczniów możemy zaplanować im prace w grupach. Pierwszy wariant takiej pracy to konkretne działanie dla konkretnej inteligencji – czyli dzielimy uczniów według ich dominujących inteligencji i przydzielamy im zadanie, które jest zgodne z ich zainteresowaniami i predyspozycjami. Drugi zaś zakłada, że dzielimy uczniów tak by w każdej grupie byli uczniowie z różnymi inteligencjami dominującymi. Taki podział rozwija pozostałe inteligencje u uczniów ze względu na wielopłaszczyznowe podejście do problemu, gdyż każdy uczeń próbuje rozwiązać zadanie według swojego pomysłu. Takiego typu podział jest doskonałym rozwiązaniem do prac projektowych.

¹⁸ www.edulider.pl/edukacja/koncepcja-inteligencji-wielorakich-wedlug-howarda-gardnera

8. INDYWIDUALIZACJA PRACY Z UCZNIEM

Większość grup uczniowskich jest zróżnicowana pod wieloma względami. Możemy spotkać zarówno uczniów, którzy mają trudności z nauką języka hiszpańskiego i opanowaniem niektórych umiejętności, uczniów z dysfunkcjami, jak i uczniów szczególnie uzdolnionych, którzy również potrzebują więcej uwagi.

Praca z uczniem słabszym:

Zadaniem nauczyciela jest rozpoznanie trudności ucznia, znalezienie indywidualnych metod nauczania oraz zastosowanie odpowiedniej koncepcji pomocy:

- proponowanie zadań o niższym stopniu trudności;
- przygotowanie dwóch wersji tego samego ćwiczenia;
- przygotowanie zestawu ćwiczeń gramatycznych polegających na automatycznym odtwarzaniu wiadomości;
- opracowanie zestawów ćwiczeń powtórkowych;
- przydzielenie uczniom różnych ról i zadań w zależności od ich umiejętności, zainteresowań czy predyspozycji;
- modyfikowanie ćwiczeń z podręcznika i z zeszytu ćwiczeń, aby miały niższy poziom trudności;
- umożliwienie pracy również po lekcjach (zorganizowanie kółka)

Praca z uczniem zdolnym:

Praca z uczniem szczególnie uzdolnionym jest dużym wyzwaniem dla nauczyciela, ponieważ wymaga zaangażowania oraz wysiłku. Poniżej prezentujemy propozycje działań, które nauczyciel może wdrożyć w proces nauczania ucznia zdolnego:

- przygotowanie ćwiczeń bardziej zaawansowanych;
- modyfikowanie ćwiczeń z podręcznika i z zeszytu ćwiczeń, aby miały wyższy poziom trudności;
- umożliwienie rozwoju zainteresowań i szczególnych zdolności podczas zajęć dodatkowych;
- zadawanie dodatkowych prac pisemnych;
- zadawanie czytania lektur w języku obcym;
- zwiększenie tempa pracy, poszerzanie słownictwa oraz zagadnień gramatycznych.

9. OGÓLNE ZASADY KONTROLI I OCENY

Monitorowanie postępów ucznia, diagnozowanie ewentualnych trudności, a następnie ocenianie to niewątpliwie najtrudniejsze elementy pracy każdego nauczyciela. Bez nich proces nauczania i uczenia się byłby niekompletny, a ocena efektywności nauczania niemożliwa. Założenia oceniania w programie *Ya lo sé* są

częściowo oparte na ocenianiu kształtującym. System oceniania kształtującego obecnie jest bardzo efektywnym sposobem podnoszenia osiągnięć uczniów. John Hattie w swoich metabadaniach (Visible Learning) stawia ocenianie kształtujące na czele najkorzystniejszych interwencji w nauczaniu.¹⁹

Dziesięć zasad oceniania kształtującego

Zasada 1

Ocenianie kształtujące powinno być powiązane z dobrym planowaniem nauczania i uczenia się.

Nauczyciel, planując lekcję, przede wszystkim określa jej cele i kryteria oceniania. Przekazuje je uczniom i ściśle się do nich stosuje. Zaplanowany jest również sposób przekazywania uczniom informacji zwrotnej na temat ich pracy. Informacja ta zawiera cztery elementy:

- co uczeń zrobił dobrze,
- co należy poprawić,
- jak należy poprawić,
- wskazówki, jak uczeń ma się dalej rozwijać.

Taka informacja pomaga uczniowi uczyć się i pozwala mu być aktywnym i odpowiedzialnym uczestnikiem własnego procesu uczenia się.

Zasada 2

Ocenianie kształtujące koncentruje się na tym, w jaki sposób uczniowie się uczą. Nauczyciel uzyskuje od uczniów informację na temat tego, co pomaga im się uczyć i planuje lekcje z uwzględnieniem tych informacji. Uczniowie są równie świadomi tego, czego, jak i tego, jak się uczą. I nauczyciel i uczniowie koncentrują się na procesie, a nie na samym wyniku końcowym.

Zasada 3

Ocenianie kształtujące jest istotne podczas realizacji całego procesu dydaktycznego - od planowania po ocenę osiągnięć.

Informacja zwrotna - przekazywana uczniom przez nauczyciela - jest stałym elementem procesu nauczania. Dzięki niej uczniowie mogą na bieżąco poprawiać i doskonalić swoją pracę i - w konsekwencji - osiągają lepsze efekty i wyniki nauczania.

Zasada 4

Ocenianie kształtujące jest zgodne z najlepszymi zasadami dydaktyki.

Nauczyciel stosujący ocenianie kształtujące planuje, obserwuje proces uczenia się, analizuje i interpretuje uzyskane informacje o przebiegu procesu i jego wynikach,

¹⁹ Centrum Edukacji Obywatelskiej, www.ceo.org.pl/pl/ok/czym-jest-ok/o-ocenianiu-ksztaltujacym

przekazuje uczniom informację zwrotną dotyczącą ich pracy i osiągnięć. Uczy również uczniów samooceny i oceny koleżeńskiej. To niezbędne umiejętności skutecznego nauczania.

Zasada 5

Ocenianie kształtujące buduje indywidualne relacje nauczyciela z uczniem. Nauczyciel zdaje sobie sprawę, jaki wpływ na ucznia, jego wiarę we własne siły i zapał mają przekazywane przez niego komentarze, oceny i opinie. Informacje zwrotne kierowane do ucznia mają charakter indywidualny, są konstruktywne i dotyczą nie osoby, lecz rezultatów jej pracy. Dzięki stosowaniu oceniania kształtującego nauczyciel zawiera z uczniem indywidualny kontrakt, który pomaga mu się uczyć.

Zasada 6

Ocenianie kształtujące motywuje uczniów do nauki.

Wbrew obiegowym sądom porównywanie osiągnięć poszczególnych uczniów z osiągnięciami ich kolegów oraz tworzenie wszelkiego rodzaju rankingów nie motywuje, lecz często zniechęca do uczenia się. Ocenianie skupiające się na postępach i osiągnięciach, a nie na podkreślaniu niepowodzeń, zachęca uczniów do nauki. Ocenianie chroni autonomię ucznia, dostarcza mu konstruktywnej informacji zwrotnej, w efekcie - ułatwia mu kierowanie własną nauką.

Zasada 7

Ocenianie kształtujące wymaga już na etapie planowania precyzyjnego określenia kryteriów sukcesu (n.c.b.z.u).

Nauczyciel planuje kryteria sukcesu i przekazuje je uczniom. Dotyczą one każdej szkolnej aktywności. Są podawane do każdej lekcji, sprawdzianu, pracy domowej i pracy podczas lekcji. Kryteria sukcesu powinny być podane w języku zrozumiałym dla ucznia tak, aby mogły służyć też samoocenie i ocenie koleżeńskiej. Nauczyciel, oceniając pracę ucznia, konsekwentnie zwraca uwagę tylko na n.c.b.z.u, czyli na to, co wcześniej ustalił z uczniami.

Zasada 8

Uczniowie otrzymują konstruktywne wskazówki, jak mogą poprawić swoją pracę i w jaki sposób mogą się rozwijać,

Uczniom potrzebne są informacje i wskazówki, by mogli zaplanować następny krok w uczeniu się. Nauczyciel wskazuje silne strony ucznia i doradza, jak je rozwijać; wyraźnie i konstruktywnie informuje o stronach słabych i o tym, jak można je eliminować; stwarza uczniom możliwość poprawienia własnej pracy.

Zasada 9

Ocenianie kształtujące powinno rozwijać uczniowską zdolność do samooceny tak, by służyło refleksji i samodzielnemu decydowaniu o własnej nauce.

Samodzielny uczeń potrafi kształtować swój proces uczenia się: zdobywać nowe

umiejętności i wiedzę oraz zaplanować dalsze etapy nauki. Droga do samodzielności prowadzi przez rozwijanie umiejętności samooceny. Nauczyciel zachęca do niej i wyposaża ucznia w stosowne umiejętności.

Zasada 10

Ocenianie kształtujące jest właściwe na każdym etapie kształcenia i w stosunku do każdego ucznia, niezależnie od jego poziomu osiągnięć.

Ocenianie kształtujące można stosować na wszystkich polach nauczania - począwszy od nauczania początkowego aż do nauki na wyższej uczelni. Nauczyciel zauważa i docenia osiągnięcia uczniów i umożliwia każdemu z nich osiągnięcia na najwyższym dostępnym dla niego poziomie.²⁰

Koncepcja oceniania programu nauczania *Ya lo sé* oparta jest na zasadzie pomiaru sprawdzającego, czyli w jakim stopniu uczeń osiągnął założenia programowe, a nie, jak wypada na tle klasy. Nauczyciel ocenia procesualność ucznia, tzn. obserwuje proces uczenia się i przekazuje informację zwrotną na temat pracy ucznia i jego osiągnięć. W ten sposób eksponujemy osiągnięcia indywidualne ucznia i nie porównujemy go z innymi. Każdy uczestnicząc w procesie nauki, ma prawo do rozwijania się na miarę swoich możliwości i w odpowiednim dla siebie tempie.

9.1. Sposoby sprawdzania postępów ucznia

Metody sprawdzania postępów ucznia powinny być różnorodne i nie sprowadzać się np. tylko do pisania testów, aby nauczyciel mógł w pełni dostrzec proces rozwoju ucznia (procesualność). Według ESOKJ z 2003 r. ocenianie powinno się charakteryzować rzetelnością, trafnością i praktycznością. Pozbawione jest więc subiektywnego czynnika ludzkiego. ESOKJ również podkreśla ważność informacji zwrotnej w ocenianiu tak, aby uczący się mógł ją zauważyć, odebrać, zinterpretować i zintegrować. Ocenianiu powinny podlegać wszystkie umiejętności ucznia tj. (podajemy również przykłady ćwiczeń z podręcznika oraz zeszytu ćwiczeń *Ya lo sé* dla każdej umiejętności):

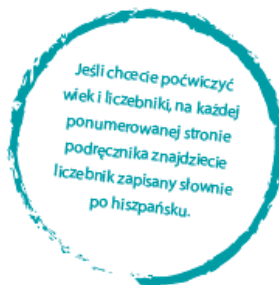
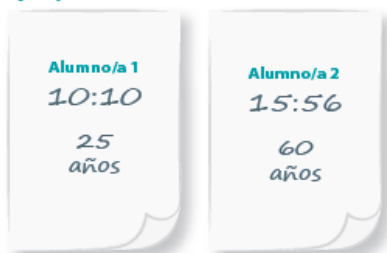
- Wypowiedź ustna (np. dialog w parach, odgrywanie scenek, odpowiedzi na pytania nauczyciela) – to nie tylko rozmowa ucznia z nauczycielem, ale również ocenianie dialogów prowadzonych w parach lub w grupach. Po zakończeniu zadania ważne jest udzielenie konstruktywnej informacji zwrotnej.

²⁰ Ibid.

2a

Dobierzcie się w pary. Wyobraźcie sobie, że jesteście dwiema nieznanymi osobami. Zapiszcie swój wymyślony wiek (od 15 do 80 lat) pod godziną. Następnie pokażcie swoją notatkę koledze lub koleżance i porozmawiajcie, używając stylu formalnego lub nieformalnego, zależnie od różnicy wieku. W rozmowie uwzględnijcie powitanie, pożegnanie, przedstawienie się, wiek i narodowość.

Ejemplo:

Buenos días • Buenas tardes • Buenas noches

¿Cómo se llama? • Me llamo... • ¿Y usted?

¿De dónde es usted? • Soy de... • Soy...

¿Cuántos años tiene? • Tengo X años • ¿Y usted?

Adiós • Hasta luego • Hasta mañana

- Wypowiedź pisemna (np. pisanie dialogów, krótkich form użytkowych, pojedynczych zdań, kartkówki, sprawdziany) – testy są szybkim i najbardziej popularnym sposobem sprawdzania i oceniania umiejętności uczniów. Ważne jest, aby nauczyciel zawsze podał dokładne wytyczne (pisanie krótkich form użytkowych, pojedynczych zdań) lub zagadnienia (testy, kartkówki). a po sprawdzeniu wypowiedzi pisemnej udzielił informacji zwrotnej, wyliczając dobre strony pracy i zaznaczając, co musi poprawić.

6

Como parte de un intercambio escolar, cada persona de tu clase va a pasar unos días en casa de un/a estudiante de España.

Escribe un correo electrónico para presentarte a ti y a tu familia.

W ramach wymiany międzyszkolnej każda osoba z twojej klasy spędzi kilka dni w domu ucznia lub uczennicy z Hiszpanii. Napisz e-mail, aby przedstawić im siebie i swoją rodzinę.

- Prace projektowe (realizowane indywidualnie lub w grupach) – pozwalają zaznajomić się nauczycielowi z zainteresowaniami poszczególnych uczniów, ich talentami oraz, preferowanym przez nich stylem uczenia się. Ponadto, prace projektowe wspierają kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych.
- Samoocena (np. ćwiczenia Autoevaluación po każdym powtórzeniu z książki)– ćwiczenia realizowane indywidualnie polegające na refleksji ucznia nad tym, co już potrafi, a co jeszcze musi poprawić. Samoocena wspiera uczących się w wykorzystywaniu własnych atutów i rozpoznawaniu swoich słabych stron – a przez to umożliwia sterowanie własnym uczeniem się.²¹

A

Autoevaluación

Samoocena

1 Wybierz właściwą odpowiedź, aby ułożyć logiczny dialog. Odpowiedzi zapisz w zeszycie.

1. ¿Qué hora es? (16:00) a. Son las cuatro de la mañana en punto. b. Son las cuatro de la tarde. c. A las cuatro de la tarde.	5. ¿Cuándo te duchas? a. Por la noche. b. De la noche. c. Con la noche.	9. ¿Cuántos alumnos hay en vuestra clase? a. En vuestra clase hay veinte alumnos. b. En nuestra clase hay veintidós alumnos. c. En su clase hay veintitrés alumnos.
2. ¿Qué hora es? (10:45) a. Son las diez y media. b. Son las diez y cuarto. c. Son las once menos cuarto.	6. Mario, ¿qué haces a las tres de la tarde? a. Como. b. Desayuno. c. Ceno.	10. ¿Qué hay en tu mesa? a. Son unos libros. b. Es mi estuche. c. Hay un ordenador.
3. ¿Qué hora es? (21:10) a. Son las diez y diez de la noche. b. Son las nueve menos diez de la noche. c. Son las nueve y diez de la noche.	7. ¿Paseas con tu perro? a. No, pasea con su perro. b. Sí, paseas con tu perro. c. Sí, paseo con mi perro.	11. ¿Me dejas un bolígrafo? a. Aquí tienes. b. No tengo lápices. c. No tengo tu bolígrafo.
4. ¿A qué hora te levantas? a. Las once de la mañana. b. A las siete y media. c. Las ocho en punto.	8. ¿Cuántos libros hay en tu mochila? a. Son tres. b. Hay tres. c. Están tres.	12. Tengo un diez en mi examen de Inglés. a. ¡Qué bien! ¡Felicidades! b. ¡Uy! Lo siento. c. Está bien, es un notable.

Poprawne odpowiedzi znajdziesz na str. 99.

²¹ Rada Europy, *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, Języki obce w szkole*, Warszawa 2003, s. 153-167.

2 Zastanów się, co już potrafisz po hiszpańsku. Sprawdź poprawność odpowiedzi w poprzednim ćwiczeniu i napisz w zeszyte, nad którymi punktami z tabeli musisz jeszcze popracować.

		Pytania z ćw. 1	Samocena
1	Potrafię określić godzinę.	1, 2, 3	😊 😊 😊
2	Mogę podać, o której godzinie lub porze dnia wykonuję daną czynność.	4, 5	😊 😊 😊
3	Mogę krótko opisać moje codzienne czynności.	4, 5, 6, 7	😊 😊 😊
4	Potrafię używać przymiotników dzierżawczych.	7, 9	😊 😊 😊
5	Mogę opisać, gdzie dokładnie znajdują się różne przedmioty w klasie i ile ich jest.	8, 9, 10	😊 😊 😊
6	Potrafię poprosić kogoś o pożyczenie przyborów szkolnych lub zaproponować to komuś.	11	😊 😊 😊
7	Potrafię przedstawić typowy hiszpański rozkład dnia oraz powiedzieć, jaki jest szkolny system oceniania w Hiszpanii i w Polsce.	6, 12	😊 😊 😊

3 Jakie są twoje postępy? Określ je na podstawie poprawnych odpowiedzi z ćwiczenia 1.

6–7 puntos	😎	¡Genial! Ya lo sé (casi) todo de esta unidad. Super! Już umiem (prawie) wszystko z tego działu.
4–5 puntos	😊	En general, bien, pero tengo que repasar algunas cosas. Ogólnie dobrze, ale powinienem/powinnam powtórzyć kilka rzeczy.
0–3 puntos	😞	¡Uy! Tengo que ponerme las pilas. Oj, muszę wziąć się do pracy.

9.2. Kryteria oceniania

Ocena celująca:

- Charakterystyka ucznia: wybitny, wyjątkowo staranny, systematyczny, pilny, uczynny, pomocny, wrażliwy, o wysokiej kulturze osobistej, otwarty, tolerancyjny, wyrozumiały, bezkonfliktowy, nie stwarza problemów wychowawczych, umiejący rozwiązywać problemy, wykazujący się szczególnie wysoką aktywnością i kreatywnością na forum klasy, odpowiedzialny, podejmuje liczne inicjatywy, charakteryzuje się wysoką autonomią w uczeniu się, ma szczególne zdolności językowe itp.
- Wymagania w ramach czterech sprawności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):
 - biegle posługuje się językiem we wszystkich jego aspektach, uczestniczy z sukcesami w pozaszkolnych formach aktywności edukacyjno-kulturalnej, konkursach lub olimpiadach, wykracza wiedzą i umiejętnościami poza obowiązujący materiał nauczania, w zakresie materiału nauczania praktycznie nie popełnia błędów, bardzo sprawnie/płynnie wykorzystuje nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce.

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i kluczowe informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie rozszerzonym, wydobyć potrzebne informacje, uczucia i reakcje oraz przekształcić je w formę pisemną, zrozumieć skomplikowane polecenia nauczyciela;
- czytać płynnie teksty niepreparowane z odpowiednią wymową i intonacją, zrozumieć sens czytanych tekstów oraz dyskutować na tematy zawarte w tekście;

- mówić spójnie i płynnie używając poprawnej intonacji i wymowy do wyrażenia złożonych struktur na poziomie rozszerzonym, posługiwać się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów, wyrażać myśli i idee w sposób naturalny omawiając tematy codzienne i abstrakcyjne, uzasadniać i bronić swoich opinii;
- pisać teksty używając języka na poziomie rozszerzonym, spójnie i logicznie organizować tekst, używać poprawnej pisowni, interpunkcji i stylistyki.

Ocena bardzo dobra:

- a) Charakterystyka ucznia: bardzo dobrze opanował materiał nauczania, bardzo rzadko popełnia błędy w zakresie wprowadzonego materiału nauczania, z powodzeniem wykorzystuje nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce, staranny, systematyczny, pilny, uczynny, pomocny, wrażliwy, aktywny, najczęściej samodzielny, kreatywny, niekiedy jest inicjatorem działań, czasami uczestniczy w pozaszkolnych formach aktywności, w grupie często dominuje, odpowiedzialny, bezkonfliktowy, nie stwarza problemów wychowawczych, otwarty i tolerancyjny, podejmuje próby rozwiązywania problemów itp.
- b) Wymagania w ramach czterech sprawności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i kluczowe informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym, zrozumieć polecenia nauczyciela, bardzo dobrze określa sens rozmowy, wyodrębnia zadane informacje, śledzi fabułę komunikatu i udziela odpowiedzi na pytania nauczyciela;
- czytać płynnie teksty preparowane z odpowiednią wymową i intonacją, zrozumieć sens czytanych tekstów oraz wypowiadać się na tematy zawarte w tekście, rozpoznaje i rozróżnia jednostki leksykalne i gramatyczne, nieznane wyrazy tłumaczy na podstawie kontekstu, wyszukuje informacje szczegółowe;
- mówić spójnie i płynnie używając poprawnej intonacji i wymowy do wyrażenia struktur gramatyczno-leksykalnych na poziomie podstawowym, posługiwać się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów, wyrażać myśli i idee w sposób naturalny omawiając tematy codzienne i abstrakcyjne, uzasadniać swoje opinie, akcentuje i intonuje poprawnie, tempo wypowiedzi jest zbliżone do naturalnego;
- pisać teksty używając języka na poziomie podstawowym, spójnie i logicznie organizować tekst, używać poprawnej pisowni, tekst jest logiczny i spójny, a sporadyczne błędy nie zakłócają rozumienia tekstu.

Ocena dobra:

- a) Charakterystyka ucznia: w stopniu dobrym opanował materiał nauczania, zdarza mu się popełniać błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, stara się wykorzystywać nabyte kompetencje komunikacyjne w praktyce, choć nie zawsze mu się to udaje, dość staranny, systematyczny, pilny, czasami uczynny, wykazuje się aktywnością, jednak rzadziej z własnej

inicjatywy, w miarę samodzielny, choć wymagający kontroli, w zakresie samodzielnego uczenia się stosuje jedynie podstawowe strategie, raczej współodpowiedzialny niż odpowiedzialny, nie stwarza większych problemów wychowawczych, zazwyczaj otwarty i tolerancyjny itp.

- b) Wymagania w ramach czterech sprawności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i większość kluczowych informacji w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym, wydobyć część potrzebnych informacji, zrozumieć proste polecenia nauczyciela, jest w stanie określić ogólny sens wypowiedzi, wyodrębnić kluczowe wypowiedzi, rozpoznaje poznane słownictwo;
- czytać dość płynnie teksty preparowane z odpowiednią wymową, zrozumieć sens czytanych tekstów oraz wypowiadać się na ten temat;
- mówić spójnie, posługiwać się dość poprawnym językiem, popełniając zauważalne błędy, wyrażać myśli i idee omawiając tematy codzienne i niektóre abstrakcyjne, uzasadniać swoje opinie, popełnia drobne błędy w intonacji i akcencie niepowodujące zakłóceń w komunikacji, w znanych sytuacjach reaguje w poprawny sposób;
- pisać teksty używając języka na poziomie podstawowym, dość spójnie i logicznie organizować tekst, używać dość poprawnej pisowni, tworzy samodzielne wypowiedzi w sposób logiczny i spójny, wykorzystuje poznane słownictwo i gramatykę, jednak robi pewne błędy, styl zgodny z formą.

Ocena dostateczna:

- a) Charakterystyka ucznia: materiał nauczania opanował w stopniu dostatecznym, często popełnia błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, raczej unika komunikacji w języku hiszpańskim, ogranicza się do udzielania się na lekcji w ramach poleceń i instrukcji nauczyciela, często niestaranny, mało systematyczny, raczej bierny, mało samodzielny i wymagający pomocy ze strony innych, wymagający częstej kontroli, zauważalne braki w zakresie samodzielnego uczenia się, niezbyt chętny do współpracy, niewykazujący inicjatywy, zdarza się, że stwarza problemy wychowawcze itp.

- b) Wymagania w ramach czterech sprawności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens i niektóre informacje w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym (w przypadku 2 - 3 krotnego wysłuchania tekstu), zrozumieć proste polecenia nauczyciela;
- czytać teksty preparowane, popełniając dużo błędów, zrozumieć ogólny sens czytanych tekstów oraz częściowo wypowiadać się na ten temat, rozumie sens tekstu, rozgranicza informację główną od drugorzędnych;
- posługiwać się częściowo poprawnym językiem, popełniając dużo błędów, ale jest komunikatywny, wyrażać myśli omawiając tematy codzienne i niekiedy

abstrakcyjne, poprawnie buduje komunikaty, stosując poznane zwroty i stara się budować własne w ramach relacjonowania i udzielania informacji;

- pisać proste teksty użytkowe używając języka na poziomie podstawowym, dość spójnie organizować tekst, samodzielna wypowiedź ma pewne braki, pojawiają się błędy stylistyczne i logiczne, ale komunikat jest zrozumiały i stosowny do formy.

Ocena dopuszczająca:

- a) Charakterystyka ucznia: w bardzo niewielkim stopniu opanował materiał, najczęściej popełnia błędy w zakresie zrealizowanego materiału nauczania, unika komunikacji w języku hiszpańskim, niestaranny, niechętny, wykazuje się zupełnym brakiem systematyczności, bierny, w pracy na lekcji uzależniony od pomocy innych, wymagający częstej kontroli, nie potrafi uczyć się samodzielnie, często stwarza problemy wychowawcze itp.
- b) Wymagania w ramach czterech sprawności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens w tekstach słuchanych i rozmowach na poziomie podstawowym, wydobyć niektóre informacje, zrozumieć proste polecenia nauczyciela;
- czytać teksty preparowane, popełniając dużo błędów, zrozumieć niektóre zdania czytanych tekstów, w niewielkim stopniu wykorzystać informacje zawarte w tekście, rozumie tekst linearnie, wymaga pomocy przy wyjaśnianiu nowych słów oraz przy wyszukiwaniu informacji;
- posługiwać się językiem niepoprawnym, popełniając dużo błędów, wyrażać niektóre myśli, omawiać tematy codzienne, posługując się bardzo ograniczonym słownictwem, bywa niekomunikatywny, odtwarza wyuczone zwroty komunikacyjne, tempo wypowiedzi jest wolne, buduje proste zdania, a w wypowiedzi pojawiają się błędy intonacyjne i w akcencie;
- pisać proste teksty użytkowe, używając w większości niepoprawnego języka na poziomie podstawowym, używać nieprawidłowej pisowni, odtwarza formę komunikatu, a jej styl nie zawsze jest zgodny z formą.

Ocena niedostateczna:

- a) Charakterystyka ucznia: nie opanował materiału nauczania, unika komunikacji w języku hiszpańskim, niechlujny, niechętny, a nawet wrogo nastawiony, unikający jakiegokolwiek aktywności, całkowicie bierny, w pracy na lekcji uzależniony od pomocy innych, wymagający stałej kontroli, nie potrafi uczyć się samodzielnie, nie chce uczyć się w grupie, nie wnosi nic wartościowego do wspólnej pracy, dezorganizuje i zaburza porządek w klasie, zazwyczaj stwarza duże problemy wychowawcze itp.
- b) Wymagania w ramach czterech sprawności (słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie):

- uczeń nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, nie posługuje się językiem hiszpańskim w żadnym z jego aspektów, nie wykazuje żadnej chęci zmiany i zaangażowania w naukę.

10. ZASADY MODYFIKOWANIA PROGRAMU.

Realizacja programu *Ya lo sé* przewiduje zajęcia w wymiarze minimum dwóch 45-minutowych lekcji w tygodniu. Jeśli liczba godzin przeznaczonych na język hiszpański zostanie zwiększona, proponujemy następujące sposoby zmodyfikowania programu:

- stosowanie większej ilości ćwiczeń utrwalających prezentowany materiał;
- wprowadzenie większej liczby prac nad projektami;
- rozszerzanie słownictwa w ramach omawianych grup leksykalnych;
- praca z piosenką;
- wprowadzanie prostych lektur;
- nawiązanie korespondencji z dziećmi z innych krajów (e-Twinning).

Niniejszy program może być modyfikowany - głównie w zależności od możliwości uczniów. Uszczegółowieniu mogą ulec treści nauczania, nauczyciel może wykorzystywać jeszcze bogatszą gamę materiałów dodatkowych oraz stosować różnorodne techniki pracy.

BIBLIOGRAFIA

- Dudziak-Szukała A., Kaźmierczak A., García González J. C., Pascual López X.
Explora A1.1. Kraków: Wydawnictwo Draco, 2017.
- Gardner, H. *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*. Warszawa: Wydawnictwo Laurum, 2009.
- Gardner, H. *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*. Poznań: Media Rodzina, 2002.
- Kleban M. *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych II etapu edukacyjnego*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2014.
- Komorowska H. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna, 2002.
- Komorowska H. (red.) *Nauka języka obcego w perspektywie ucznia*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Łośgraf, 2011.
- Komorowska H. (red.) *Skuteczna nauka języka obcego. Struktura i przebieg zajęć językowych*. Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2009.
- Komorowska H. *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – ocena – testowanie*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna, 2005.
- Łoś E., Reszka A. *Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych. Języki obce*. Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2010.
- Pradela J. *Śpiewać każdy może... – rola piosenek w nauczaniu języka obcego*. W: *Języki Obce w Szkole* nr 4. Warszawa: CODN, 2003.
- Przetacznikowa M., Makiello-Jarża G. *Psychologia rozwojowa*. Warszawa: WSiP, 1977.
- Rada Europy *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2003.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników* (Dz. U. z 2017 r., poz. 481);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 691);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2017 r., poz. 703);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2018 r., poz. 467)

Siek-Piskozub T. *Gry i zabawy w nauczaniu języków obcych*. Warszawa: WSiP, 1997.

Szałek M. *Jak motywować uczniów do nauki języka obcego*. Poznań: Wagros, 2004.

Żebrowska M. *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN, 1986. s.707-708.

www.ceo.org.pl/pl/ok/czym-jest-ok/o-ocenianiu-kszaltujacym

www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-oceniania-kszaltujacego

www.edulider.pl/edukacja/koncepcja-inteligencji-wielorakich-wedlug-howarda-gardnera

www.podstawaprogramowa.pl/Liceum-technikum/Jezyk-obcy-nowozytny

Uzupełnieniem programu jest kompletna obudowa dostępna na stronie:
www.wydawnictwodraco.pl.